Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·–

Slovenski dom

Štev. 279 | V Ljubljani, sobota 9. decembra 1939 | Leto IV

Pomembni sklepi italijanskega velikega fašistovskega sveta po dolgi seji

Italija bo preprečila vsako spremembo sedanjega stanja na Balkanu

Njen glavni boj bo v bodoče veljal širjenju boljševiškega vpliva v Evropi, zlasti na Balkanu

Rim, 9. dec. o. Včeraj ob dveh zjutraj se je končala seja italijanskega velikega fašistovskega sveta. Po seji je bilo izdano uradno poročilo, ki pravi:

Snoči je pod vodstvom predsednika vlade Mussolinija imel veliki fašistični svet svojo prvo sejo v 18. letu fašistične dobe. Duce je pozval navzoče, naj izkažejo čast Constanzu Cianu, čigar duh bo vedno navzoč v velikem fašističnem svetu.

Zunanji minister grof Ciano je nato poročal o italijanski politiki v zvezi z mednarodnim položajem v zadnjih mesecih. Poročilo je trajalo 2 uri in 15 minut in so ga člani velikega fašističnega sveta z navdušenjem sprejeli. Spregovoril je za grofom Cianom predsednik vlade Mussolini. Njegov govor je bil dolg poldrugo uro. Po njegovem govoru je veliki fašistični svet sprejel naslednji sklep:

»Veliki fašistični svet je slišal obširno poročilo zunanjega ministra grofa Ciana, ki je bilo zelo temeljito, ter ugotavlja, da je sedanja vojna oblegovalnega, negibnega značaja na zahodnem bojišču. V gospodarstvu to vojno izvajajo z zaporo in protizaporo. Veliki fašistični svet popolnoma odobrava sklep italijanskega ministrskega sveta od 1. septembra, s katerim je bila sklenjena nevtralnost Italije, ter meni, da je ta sklep povzročil, da se vojna ni razširila na južnovhodno Evropo in na Sredozemsko morje. Spričo zlohotnih vesti tujega porekla veliki fašistični svet izjavlja, da odnošaji med Italijo in Nemčijo ostanejo, kakršni so bili zasnovani po zavezniški pogodbi in izmenjavi naziranj, do katerih je prišlo po Milanu, Salzburgu in Berlinu.

Veliki fašistični svet poudarja, da vse, kar bi se moglo pripetiti v Podonavju in na Balkanu, neposredno zanima Italijo, ker ima ona s tem delom Evrope skupne ozemeljske in pomorske meje, potegnjene po priključitvi kraljevine Albanije kraljevini Italiji. Kar se tiče pomorskega prometa, namerava Italija svoj promet na morju ohraniti zaradi svojega ugleda in svojih nespornim življenjskih potreb.

Resolucija dalje izkazuje priznanje zunanjemu ministru grofu Cianu in mu nalaga dolžnost, da v najkrajšem času obvesti fašistične korporativno zbornico o najnovejših mednarodnih političnih dogodkih.

Tajnik stranke je nato predlagal velikemu fašističnemu svetu nekatere spremembe v strankinem pravilniku zaradi čim večjega razvoja in boljšega dela stranke.

Rim, 9. dec. o. Ves italijanski tisk, pa tudi ves evropski tisk razpravlja danes o zadnji seji velikega fašistovskega sveta ter jo splošno priznava kot najpomembnejši politični dogodek zadnjih dni. Iz uradnega poročila sklepa časopisje da je večina razprav in govorov na seji veljala vprašanju o nevarnem širjenju boljševiškega vpliva v Evropi, do katerega je prišlo po sklepu zveze med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo. Italija, ki je prestala hud boj proti komunizmu na lastnih tleh in ki je ogromno žrtvovala, da prepreči uvedbo komunizma v Španiji, to je na Sredozemskem morju, ne more dopustiti, da bi Sovjetska Rusija še nadalje širila svoj vpliv, zlasti v Podonavju in na Balkanu. Proti vsem takim poskusom, naj bi jih podpiral kdor koli, bo Italija nastopila z vsemi sredstvi in se za ta namen zvezala z vsemi državami, ki so pripravljene pri tem sodelovati.

Zdi se, da so na seji fašistovskega sveta razpravljali nele o načelni strani tega vprašanja, marveč tudi o čisto stvarnih korakih, ki bi jih Italija ob potrebi bila prisiljena storiti.

Italija ne bo v nobenem primeru dopustila, da bi se spremenilo sedanje stanje na Balkanu. To svoje stališče je Italija sporočila tudi Nemčiji, sedanji zaveznici Sovjetske Rusije, ki hote ali nehote trpi, da se boljševiška politična moč in vpliv širita v Evropi. Nemčiji je bila sporočena tudi sodba Italije glede sovjetskega napada na Finsko.

Današnji italijanski tisk poudarja, da stoji Italija na straži in da je pripravljena, da pa bo sprejela svoje sklepe popolnoma svobodno brez kakega zunanjega pritiska. Načela, ki jih je določil Mussolini v začetku sedanje vojne, so za Italijo edino veljavna in se bo ravnala samo po njih.

Tuji tisk poudarja v poročilu o seji fašistovskega sklepa zlasti ostro stališče proti Sovjetom, glede drugih točk — o zvezi z Nemčijo in o odporu proti blokadi pa pravi, da so zgolj uradnega značaja. Italija je v sedanji vojni ostala nevtralna, s čimer je dosti jasno povedano, da ne misli pomagati niti eni, niti drugi strani s svojo oboroženo silo, ampak z njo braniti samo svoje koristi.

Boljševiška vojska je začela uporabljati proti Fincem strupene pline

Junaški odpor finske vojske in vsega naroda traja naprej - Govor predsednika finske vlade - Začetek rdeče blokade proti Finski

Helsinki, 9. decembra. o. Finsko uradno poročilo zanikuje, da bi se bilo boljševiški vojski posrečilo predreti Mannerheimovo utrjeno črto, kar je nemogoče že zaradi značaja utrd, ki se širijo v globini 30 km. Vsa sovjetska poročila o tem so neresnična. Finske čete povsod odbijajo boljševiške napade, ki so vedno hujši. Res je samo, da so sovjetski oddelki na nekaterih krajih prispeli do prvih utrdb v Mannerheimovi črti, kjer so pa bili ustavljeni.

Sovjetska vojska je v bojih ob severnem koncu Ladoškega jezera začela uporabljati strupene pline, zaradi katerih je do zdaj umrlo 11 finskih vojakov. Ker Finska ne razpolaga z zadostnim številom plinskih mask za civilno prebivalstvo, so začeli s pospešeno naglico izseljevati civilno prebivalstvo in finskih mest.

Včeraj je prišlo do hudih bojev pri Petsamu, kjer so Finci presenetili boljševike z napadom. Pri tem napadu je izgubilo življenje ali pa je bilo ujetih okoli 200 rdečih vojakov.

Sovj. vrhovno poveljstvo je razglasilo blokado nad vso finsko obalo in svoj sklep sporočilo vsem baltiškim državam. Razglasitev blokade kaže, da sovjetska vojska ni dosegla s svojimi napadi zadostnega uspeha in da bodo boljševiki začeli vojskovati se proti Finski z vsemi sredstvi, ko so v začetku mislili, da bo zadostovala samo majhna demonstracija rdeče vojske. Nevtralne ladje morajo do danes opoldne zapustiti finska pristanišča, pozneje jim to ne bo mogoče.

Upanje v uspešnost sovjetske blokade nad Finsko — če ne bo pri tem pomagala Nemčija, je majhno. Finska obala je dolga 2500 km in dobro zavarovana s topništvom, da bodo morale sovjetske ladje zelo paziti na lastno varnost, če se bodo bližale finski obali. Izgube rdečega brodovja v prvih dneh vojne zgovorno dokazujejo, kako izborno je finsko topništvo. Polovica finske obale pa se razteza ob botniškem zalivu, ki ga zadostno varujejo Aalantski otoki, katere so Finci vojaško zasedli in utrdili. Zato je pomorski promet med Švedsko in med Finsko navzlic blokadi zagotovljen.

Finske čete organizirajo sedaj odpor proti poskusom izkrcavanja sovjetskih čet pri Viburgu. Na Karelijiski ožini teko ogorčeni boji. Sovjetske čete zaman poskušajo prebiti Mannerheimovo črto. Finsko letalstvo je bilo včeraj zelo aktivno ter je bombardiralo letalske objekte sovjetskega oporišča v Baltiku.

Predsednik nove finske vlade, Riti, je imel snoči po radiu govor, v katerem je med drugim dejal: **Sovjetska vlada izvaja surov imperializem, o katerem je trdila, da ga izvajajo druge države. Zdi se, da je Sovjetska Rusija svojo akcijo začela proti Finski z objavljanjem lažnih poročil, nakar je imenovala finsko »ljudsko vlado«.**

Toda oblast predsednika nove vlade Kusinena nikoli ne bo segala delj ko sovjetski topovi. Ako Moskva smatra, da bo zlomila naš odpor, če bo ubijala naše žene in otroke, kar je zbudilo ogorčenje vsega sveta, se zelo vara.

Ves finski narod je ko jeklo ter se bo boril do skrajnih moči za svojo pravico in omiko.

London, 9. dec. Reuter. Sporočilo, ki ga je ponoči objavilo poveljništvo ljeningradskega okr. pravi, da so sovjetske čete napredovale na vsem bojišču ter da napredujejo tudi na Karelijski ožini, kjer da so prebile glavno finsko obrambno črto. Zaradi slabih vremenskih razmer se je letalstvo omejilo na izvidniške polete.

Uradno sporočilo štaba ljeningradskega poveljništva zanikuje trditev nekaterih tujih listov, da se sovjetske čete v borbah proti Finski poslužujejo dum-dum izstrelkov in strupenih plinov. **Sporočilo pravi, da ljeningradske čete niso uporabljale eksplozivnih izstrelkov in strupenih plinov ter da tudi v bodoče nimajo takšnega namena.**

To uradno poročilo je toliko vredno, kakor vsa uradna sporočila boljševiške vlade, katere zunanji minister je Zvezi narodov sporočil, da Sovjeti niso v vojnem stanju s Finsko in da sovjetska vojska ni nikdar napadla finske države.

Po veliko evropskih mestih so bile včeraj demonstracije mladine proti Sovjetski Rusiji. Na zborovanjih so povsod izražali simpatije ter občudovanje Finske in njenega boja proti roparskemu boljševiškemu napadu.

Vesti 9. decembra

Veliko razstavo nemške knjige bodo danes odprli v Muzeju kneza Pavla v Belgradu. Razstavljenih bo okoli 4000 knjig, med njimi take, ki kažejo stare kulturne stike med Nemci in Srbi, poleg tega pa razne dragocene izdaje pomembnih nemških knjižnih del.

Ameriška vlada je vložila pri angleški vladi protest zaradi poostritve blokade proti Nemčiji. Poluradno poročajo, da je Amerika to storila samo zato, da ohrani videz nevtralnosti in da pomaga malim nevtralnim državam, katerim ti ukrepi škodijo.

Anglija in Francija bosta na seji Zveze narodov glasovali za obsodbo Sovjetske Rusije, ki je napadla Finsko, ni pa znano, ali se bosta pridružili sklepu, da Zveza narodov razglasi proti boljševikom sankcije.

Predsednik francoske vlade Daladier je imel v poslanski zbornici govor, v katerem je izrazil simpatije Francije Finski. V govoru je dejal, da je moč vsakega naroda bolj odvisna od poguma kakor od njegovega števila, o čemer priča ravno finski zgled. V finskem primeru se je zgodilo prvič, da se je ves svet uprl moritvi nedolžnih ljudi in uničevanju svobode malih narodov.

Sovjetski sunek proti Carigradu bi dvignil v Evropi križarsko vojno proti boljševizmu. Ta vojna bi Sovjete pognala v Azijo, kamor spadajo, piše italijanski katoliški dnevnik »Avenire«.

Nemška vlada je včeraj izdala uradno izjavo, v kateri razpravlja o nemškem razmerju do skandinavskih držav. V njej trdi, da so se skandinavske države v sedanji vojni s svojimi čustvi obrnile proti Nemčiji, da podpirajo Anglijo in Francijo, odklonile so nemške predloge za sklenitev nenapadalne pogodbe. Nemčija pa bo zvesta samo tistim, ki so zvesti njej. Zato naj se severne države ne pritožujejo, če jim Nemčija v sedanji stiski ne bo pomagala.

Novo, skrivnostno angleško orožje, s katerim so angleški državniki že večkrat grozili, je po ugibanju evropskega tiska tisto, s katerim so Angleži pred dvema dnevoma uničili ob ustju Temze nemški bombnik, ki je brez kakega vidnega vzroka in brez obstreljevanja v kosih treščil na tla.

Oddelki poljske vojske, ki so se ob uničenju poljske države poskrili po gozdovih in močvirjih, vedno hujše napadajo nemško vojsko ter ji povzročalo preglavice, tako da so morali Nemci poslati na Poljsko nova ojačenja.

Poljski podmornici »Orzel« in »Wiek« sta zdaj uvrščeni med angleško vojno brodovje. Podmornici sta ob nemškem napadu na Poljsko pobegnili iz Baltiškega morja ter po hudih dogodivščinah srečno prispeli v angleška pristanišča, kjer so ju popravili.

Včeraj je izšlo nemško uradno sporočilo o tem, da so vse češke visoke šole, to je tiste, za katere je potrebna gimnazijska matura, zaprte za tri leta. S tem je preklicana nedavna uradna vest, da te šole niso zaprte, in potrjeno prvo uradno sporočilo, izdano ob pobojih v Pragi.

Nove odredbe za omejitev prometa z motornimi vozili

Belgrad, 9. dec. m. Na predsnočnji seji ministrkega odbora za proučevanje gospodarskih in socialnih vprašanj, so razpravljali o uspehih sedanjega varčevanja s tekočim pogonskim gorivom v smislu določil zadnjega odloka trgovinskega ministrstva. Da bi v vsej državi izvedli še večje varčevanje, bo trgovinski minister prihodnje dni izdal nove odloke, ki bodo vsebovali nadaljnje določbe o varčevanju.

Razprave o novem volilnem zakonu:

Najprej preureditev vse države, potem šele volitve

Izjave ministra dr. Markoviča o ustanovitvi novih banovin

Belgrad, 9. decembra. m. Včeraj popoldne se je v predsedstvu ministrskega sveta prvič sestal odbor, ki izdeluje nov volivni zakon. Poleg članov tega odbora, ministrov dr. Markoviča, dr. Konstantinoviča, dr. Kreka, dr. Šuteja in dr. Smoljana so prišli na sejo tudi predsednik vlade Cvetkovič, podpredsednik dr. Maček in minister za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljevič.

Na včerajšnjem sestanku je odbor ministrov razpravljal o dozdaj izdelanih načrtih za novi volivni zakon ter na podlagi teh načrtov zbral gradivo za enoten načrt volivnega zakona. To delo ministrskega odbora bo končano do torka, nakar bodo načrti novega volivnega zakona predloženi takoj v pretres ministrskemu svetu. To bo v sredo ali pa najpozneje v četrtek.

Z razpravo o novem volivnem zakonu se v politični javnosti znova zastavlja vprašanje poslanskih volitev. S tem vprašanjem se bavi v daljšem članku tudi današnja »Politika« ter poudarja, da vprašanje poslanskih volitev ni tako pereče, kakor se je to zdelo še predkratkim. Vprašanje volitev je odvisno od pogojev, ki jih je po mnenju političnih krogov treba brezpogojno izpolniti in šele nato bi bilo treba iti na državnozborske volitve.

O pogojih, ki jih je treba izpolniti pred poslanskimi volitvami so v tukajšnjih političnih krogih že mnogo govorili, še več pa pisali. Ta pogoj je po mnenju vseh krogov **preureditev države, ki jo je treba izvesti čimprej in šele potem iti na poslanske volitve.** Vsi krogi so prepričani, da bo vlada tako tudi ravnala, ker je to edino pametno. Zato bo pa vlada sedanjo priliko izkoristila in **dala tudi politične zakone.**

Belgrad, 9. dec. o. Včeraj je bilo v Belgradu in po drugih krajih države več političnih sestankov. V Arandjelovcu sta govorila prometni minister Beslič ter minister za telesno vzgojo Jevrem Tomič. Oba sta se obširno bavila z delom sedanje vlade ter predvsem omenjala politične zakone, ki jih bo vlada v najkrajšem času izdala. **Oba sta poudarjala, da bo nov volivni zakon zelo svobodoljuben in da bodo volitve tajne.**

V Gornjem Milanovcu je pa imel zborovanje JRZ bivši minister in sedanji senator Vojko Cvrkič. Na več krajih v Sandžaku je priredil zborovanja kmetijski minister dr. Branko Čubrilovič, v Belgradu pa manjši shod pristaši JNS, na katerem je govoril predsednik Peter Živkovič ter nekaj drugih vodilnih mož iz te stranke.

Belgrad, 9. dec. m. Po seji političnega odbora ministrov, ki preučuje nov volivni zakon, je imel pravosodni minister Markovič sestanek z nekaterimi belgrajskimi radikali. Na njem je pojasnjeval svoje stališče, za katerega je dejal, da ni lahko. Nato je pa govoril obširno o sporazumu, ki sta ga sklenila Cvetkovič in dr. Maček. **Med drugim je dejal, da se bo poleg banovine Hrvatske ustanovila tudi banovina Slovenija, morda pa tudi banovina Srbija.** Govoril je dalje obširno o političnih zakonih ter dejal, da bodo zelo svobodoljubni. **Končno je klical radikale, naj se združijo, ker bodo drugače Srbi šli po gobe. Na prihodnjih svobodnih volitvah bi namreč složni Hrvatje skupno s Slovenci in muslimani popolnoma zmagali, Srbi pa, če ne bodo pametni, se bodo klali med seboj. Končno je izjavil, da piše knjigo o ustanovitvi JRZ.**

Uradna zagotovila sovjetske vlade Romuniji

Sovjeti izjavljajo, da nimajo sovražnih načrtov proti Romuniji ... in preklicujejo grožnje Kominterne

Bukarešta, 9. dec. o. **Sovjetski odpravnik poslov v Bukarešti je včeraj obiskal romunskega zunanjega ministra Gafenca ter mu v imenu svoje vlade izjavil, da Sovjetska Rusija nima nikakih sovražnih načrtov proti Romuniji, da ne misli postavljati Romuniji nobenih zahtev, niti načenjati vprašanja o vrnitvi Besarabije ter kakorkoli ogražati miru v Podonavju. Vse vesti tujega tiska o sovjetskih pripravah proti Romuniji da so brez podlage.**

Do tega koraka sovjetske vlade v Bukarešti je prišlo zaradi razburjenja, ki je zavladalo v Romuniji in po vsej Evropi zaradi članka, katerega je prineslo glasilo Kominterne. V tem članku neki Stepanov svetuje Romuniji, naj sklene s Sovjetijo nenapadalno pogodbo, kakor so to storile Estonska, Letonska in Litva ter ji izroči Besarabijo, namesto da posluša Anglijo in Francijo. Če Romunija tega ne bo storila, jo bodo Sovjeti pač prisilili.

Ker je voditelj sovjetske politike Stalin, ki vodi hkratu tudi Kominterno, je treba izjave Kominterne smatrati hkratu za uradne izjave sovjetske vlade, čeprav boljševiški voditelji to zanikujejo, kadar jim ravno kaže.

Moskva, 9. dec. o. Sovjetsko zunanje ministrstvo uradno zanikuje, da bi članek, ki ga je prinesla »Kominterna« glede Romunije odgovarjal stališču ali načrtom sovjetske vlade.

Ker je sovjetska vlada zadnje čase zlasti glede Finske dala več izjav, ki so bile popolnoma v nasprotju z resnico, je treba pričakovati, da je tudi v tem primeru podobno.

Nove izgube na morju

Angleška letala so včeraj uničila dve nemški podmornici, potopljenih pa je bilo več angleških trgovskih ladij

London, 9. dec. o. Angleško letalsko ministrstvo sporoča, da so angleška letala včeraj uničila dve nemški podmornici. Prvo je angleško patrolno letalo opazilo včeraj okoli poldne, in sicer na površju. Vrglo je nanjo prvo bombo in jo skoraj zadelo, nakar se je podmornica potopila. Druga bomba je udarila naravnost v sredo podmornice, tretja pa zraven. Čez nekaj časa so se na površju pokazali madeži olja in zračni mehurji.

Proti večeru je neko drugo angleško letalo opazilo drugo nemško podmornico ter jo takoj napadlo z bombami. Ko se je podmornica potopila, je letalu prišla na pomoč angleška torpedovka ter vrgla za podmornico bombe v skupni teži ene tone. Vsa znamenja kažejo, da je tudi ta podmornica potopljena.

Angleška trgovska ladja »Merel« (1000 ton), je zadela na mino in se potopila blizu južnovzhodne angleške obale. 15 mornarjev je izgubilo življenje. Nemška podmornica je v severnem Atlantskem morju potopila poštni parnik »Mavosota« (9000 ton). 43 ljudi je pri tem izgubilo življenje. Angleški parnik »Thomas Wolton« se je potopil blizu norveške obale po eksploziji neznanega vzroka. Parnik je imel 5000 ton. Pri eksploziji je bilo šest mrtvih.

Mali trgovski parnik »Thintown« (300 ton) se je potopil, ker je zadel v neko ribiško ladjo. Nemška podmornica je torpedirala angleški torpedni rušilec »Jersey« (1698 ton). Pogrešajo dva častnika in osem mornarjev. Torpedovka je priplula v neko angleško pristanišče na popravilo. Neki norveški in danski parnik sta rešila sedem ljudi z nepoznane potopljene ladje.

Poštni uradniki zahtevajo zvišanje plač

Ljubljana, 8. dec.

V četrtek zvečer so napolnili poštni uradniki dvorano v Poštnem domu na Tyrševi cesti do zadnjega kotička. Na to zborovanje, ki ga je sklicalo Združenje poštnih uradnikov, sekcija Ljubljana, je prignala naše poštne uradnike vedno bolj naraščajoča draginja in nevzdržne razmere, ki vladajo danes med državnimi uslužbenci sploh. Številno zbrane udeležence je pozdravil predsednik sekcije g. Šturm.

Državni uslužbenec že vsa povojna leta ni bil nikdar dobro plačan in se je moral ves čas odrekati raznim materialnim, zlasti pa kulturnim potrebam. Pomagal si je z manjšimi posojili in skoraj ga ni danes državnega uslužbenca, ki ne bi imel nekaj tisočakov dolga. Ugotovljeno je, da presega vračilo obrokov od prijavljenih terjatev poštnih uslužbencev letno vsoto 700.000 din. Koliko pa je dolga, ki ni javljen nakazajočemu oblastvu, in ga ptt. uslužbenci sami plačujejo! Naraščajoča draginja pa ga je spričo tega stanja spravila naravnost v obup. Saj mu ti prejemki ne zadostujejo več niti za golo preživljanje, to je za nakup najpotrebnejših življenjskih potrebščin in za plačevanje stanovanja.

Poleg skrbi za vsakdanje preživljanje sebe in svoje družine pa leži na ramah poštnega uradnika breme težke službe, ki pa jo kljub vsem težavam in zaskrbljenosti za prihodnjost vrši vestno in marljivo, vsako nedeljo in vsak praznik, sleherni dan brez prestanka. Redni letni dopust, ki mu je zagotovljen v samem zakonu, je zanj samo še — bajka. Na več ali manj upravičene zahteve raznih oblasti mora proti sramotni odškodnini vršiti še celo nočno službo, ne da bi bil zato deležen prostosti naslednjega dne, kar je pač edinstven primer v vrstah državnih uslužbencev. Za vse te napore pa žanje le priznanje in gole obljube. Že pred enim letom so najmerodajnejši funkcionarji vlade na javnem zborovanju priznali, da se mora rešiti vprašanje prejemkov državnih uslužbencev in dali tudi prepričevalno obljubo, da se bo to storilo. Koliko bolj je šele sedaj potrebno zvišanje plač, ko nam vsak dan prinaša novo podražitev vsakdanjih potrebščin in nam vsak dan vzbuja nov strah pred naslednjim dnem. Kajti na lastni koži občutimo, da nič ne zaležejo izdaje vseh mogočih uredb in pravilnikov o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije in da se življenjske potrebščine iz dneva v dan podražujejo.

Lepo število privatnih delodajalcev je že uvidelo nujno potrebo po zvišanju plač svojim uslužbencem in to tudi storilo. Le država kot največji delodajalec zavzema neko nerazumljivo stališče. Ko so se pred leti zaradi splošne gospodarske krize znižale cene nekaterim življenjskim potrebščinam, je bila prav država prva, ki je smatrala, da državnim uslužbencem niso potrebni tako visoki prejemki. Danes, ko se dogaja nasproten proces, pa država molči. Državni uslužbenci si morejo misliti, da odločujoči faktorji ne uvidevajo nujnosti po zvišanju plač. Pa so popolnoma pozabili nanje. Zato so državni uslužbenci prisiljeni sami opozoriti odločujoče činilce, da tudi oni čakajo, da postanejo večne obljube enkrat dejanja in to pri kraju svojega zaupanja in potrpežljivosti.

Po končanih referatih je bila soglasno sprejeta resolucija, kakršno so na svojih zborovanjih sprejela tudi ostala strokovna društva državnih nameščencev.

Strašna smrt mladega šoferja

Na avtomobil se je zvalila skala in šofersko kabino strla

Begunje pri Lescah, 8. decembra.

Gradbeno podjetje V. Križaj iz Ljubljane gradi v Poljčah internat za novo kmetijsko šolo. Za zidavo je potrebna velika količina gradbenega materiala, katerega je prevažal iz doline Drage šofer I. Lulik iz Most pri Ljubljani z velikim tovornim avtomobilom »Ford«. Kot običajno je tudi včeraj popoldne odpeljal gradbeni material v gramozno jamo v Dragi. Avto je zapeljal v gramoznico in čakal, da so delavci napolnili voz s peskom. Ker je bil precej mrzel dan, je sedel v kabini avtomobila in čakal, da material odpelje v Poljče. Ko je bil avto natovorjen, je motor vžgal in hotel odpeljati. Tisti trenutek pa se je odtrgala z brega gramoznice velika skala in padla iz višine ca osem metrov naravnost na kabino, jo popolnoma zdrobila in z njim vred mladega, pridnega šoferja, ki je bil pri priči mrtev. Ogromna skala je bila gotovo težka kakih 40 ton. Vsaka pomoč je bila nemogoča.

V kabino sta hotela prisesti tik pred nesrečo še dva delavca, da bi se prepeljala v Poljče kot običajno in potem pomagala voz izprazniti. Ko je delavec videl, kako se ruši skala od brega, je z vso silo odbil drugega delavca v ozadje avtomobila in še sam stekel za njim. Tako je sebi in sodrugu rešil življenje.

Po sodnem ogledu so delavci pričeli nesrečnega tovariša odkopavati. Delali so pozno v noč in odvalili skalo in tako prišli do trupla šoferja, ki je bil od silne teže tako rekoč stisnjen v krvavo gmoto krvi, mesa in kosti.

Božična likovna razstava v Celju

Celje, 8. decembra.

Naši slikarji pripravljajo za božične praznike svojo razstavo, ki bo v sejni dvorani Mestne hranilnice in bo obsegala preko 80 raznih del v olju, akvarelu, grafiki i. dr. Razstavljali bodo ga. Vera Fišer-Pristovšek, Anton Mehle, Miro Modic, Albert Sirk in Cvetko Ščuka.

Namen razstave je, da si naša javnost ogleda dela naših umetnikov in da si za praznike omisli nakup kake umetnine izmed razstavljenih del. Prav gotovo je umetnina najlepše božično darilo in pričakujemo, da se bodo lepe priložnosti poslužili mnogi, da si bodo izbrali lepo sliko, ki jim bo v okras doma. S tem bodo podprli tudi naše umetnike, ki ustvarjajo tudi v časih, ki muzam ni ravno naklonjen, toda kljub temu ne sme najširša javnost brezbrižno mimo dela svojih umetnikov.

Da pa bo javnost še z večjim zanimanjem prišla na razstavo, se bo prvič v Celju vpeljalo žrebanje vstopnic. Vsaka vstopnica bo imela svojo številko in zadnji dan razstave se bodo pred izbrano komisijo izžrebale štiri številke, katerih lastniki bodo prejeli po eno sliko. Slike, določene za nagrade, bodo razstavljene v oknih celjskih trgovin. Izžrebane številke bodo tudi javno objavljene. Tako bo slehernemu obiskovalcu mogoče, da dobi za 4 din, kolikor bo stala vstopnica, umetnino v vrednosti od 500 do 1200 din. Brez dvoma bo ta novost marsikoga privabila na razstavo. Čim več vstopnic bo kdo imel, tem večja bo možnost, da si za najnižjo ceno pridobi lepo sliko.

Razstava bo v času od 17. do 26. decembra t. l. in bo odprta dnevno od 9 do 18 s kratkim opoldanskim presledkom.

Vesti iz Belgrada

Belgrad, 9. dec. m. Na včerajšnji seji arhierejskega sabora so bili izvoljeni trije novi pravoslavni škofje, in sicer Valerijan Pribičevič, Svetislav Varelič in Jovan Lipovac.

Belgrad, 9. dec. m. V Belgrad je prispela žena podpredsednika vlade dr. Vladka Mačka, ga. Josipina Maček. Včeraj je obiskala soprogo predsednika vlade go. Katico Cvetkovičevo, nato pa je bila sprejeta v avdienco pri kraljici Mariji in za tem pri kneginji Olgi. Ga. dr. Mačkova je snoči s svojima otrokoma odpotovala v Zagreb.

Filmi

»Pesem o vetru« (Kino Union). Reklama za to delo italijanske filmske proizvodnje je bila zelo bahata in je privlekla na dan celo Carusa. Sklicevanje na tega umrlega umetnika zavoljo trgovskih ciljev nikakor ni bilo upravičeno, kar je potrdil tudi klavern obisk občinstva. Tenorist Lugo sicer gledalcev ni razočaral, pač pa ni mogoče reči, da spada med prvorazredne tenoriste italijanskega merila, vsaj po tem njegovem filmu sodeč. Pač pa je treba temu filmu priznati v pohvalo dovršen sceničen okvir, nagel tempo, dobro igro vseh igralcev, zlasti pa živahnost, ki je povsod nadomestila pri takih filmih pregobičajno okornost. Italijanska filmska proizvodnja se je lepo izkazala, le tistih užitkov, kakršne gledalec pričakuje po krivdi bučnih napovedi, ni veliko...

Igrali so se pogrebce, pa so v resnici nosili mrliča

Petrinja, 9. dec. Neslano šalo, ki se je zelo žalostno končala, so si dovolili vinski bratci iz vasi Slavsko Polje. Pili so žganje in tekmovali, kdo bo prej »pod mizo«. Kmet Nikola Paič se ga je prvi nalezel in se onesvestil. Ker ga sopivci niso mogli hitro prebuditi, so nekateri šaljivci šli v bližnjo mrtvašnico, vzeli mrtvaška nosila in pripravili pogreb. Preoblekli so Paiča kot mrtveca, prižgali sveče, prinesli cvetje, nato pa so vsi krenili kot pogrebni sprevod proti pokopališču. Pijanci so se menili, da bodo Paiča s tem izmodrili, ker se bo zjutraj na pokopališču zbudil in prestrašil. Komaj pa so prišli do pokopališča, je eden izmed njih potipal nesrečnika in s strahom ugotovil, da je Paič mrzel. Na mah so bili vsi trezni. Vrgli so nosila z ramen in jadrno pobegnili domov. Ko je oblast poklicala zdravniško komisijo, je bilo ugotovljeno, da je Paiča zadela srčna kap zaradi obilice zaužitega alkohola in zaradi mraza. Tako se je žalostno končala surova pijanska šala.

Vljudno prosimo cenjene naročnike, da čimprej poravnajo zaostanke na naročnini »SLOVENSKEGA DOMA«, ker bomo začeli list ustavljati 12. decembra 1939.

Ljubljana od včeraj do danes

Včerajšnji praznik Brezmadežne je bil izredno lep dan. Že kmalu se je dvignila megla in prikazalo se je popolnoma jasno nebo, s katerega je razlilo sonce svojo zlato luč po tem božjem svetu. Sicer je bilo precej hladno, vendar pa tudi mraz na tako lep dan ni mogel ljudi obdržati doma. Kdor je le utegnil, jo je mahnil ven, v prirodo, na sprehod. Oživel je Rožnik, na Gradu in na Golovcu je bilo mnogo sprehajalcev. Podjetnejši so jo udarili ven dalje iz mesta, na Šmarno goro, k Sv. Katarini, v Kamniško Bistrico, na Dolenjsko in na Gorenjsko. Tako lepega tega praznika že dolgo ne pomnijo.

Proslava Marijinega praznika

Veliki praznik je zlasti dan mladine, ki stoji pod varstvom Device Marije. Zato je mladina tudi letos ta praznik proslavila lepo kakor druga leta. Veliko število mladine je sodelovalo pri proslavah v cerkvi in po dvoranah.

V sredo, 7. decembra zvečer, je bil nekakšen uvodni večer k prazničnim proslavam. V cerkvi križevniškega reda v Križankah je bil cerkveni govor in blagoslov za dijake, za dijakinje pa je bil cerkveni govor in blagoslov v Uršulinkah.

Včeraj pa so imeli dijaki, akademiki in starešine v stolni cerkvi cerkveni dovor, posvečenje, nato pa sv. mašo ter skupno sv. obhajilo.

Cerkveni govor, posvečenje ter sv. mašo s skupnim obhajilom so imele tudi dijakinje, akademičarke ter akademsko ženstvo in sicer v uršulinski cerkvi.

Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov je imelo sv. mašo in skupno sv. obhajilo ob sedmih zjutraj v križevniški cerkvi. Sv. opravila se je udeležilo veliko število naših rokodelcev, mojstrov in pomočnikov. Pri sv. maši je ubrano pel društveni pevski zbor.

Prav lepo je proslavilo praznik Brezmadežne tudi Prosvetno društvo Trnovo. Članstvo je imelo ob šestih skupno sv. mašo v trnovski cerkvi, ob pol osmih pa je bil v društvenem domu skupni sestanek vsega članstva. Ob pol osmih zvečer so priredile članice Dekliškega krožka akademijo z izbranim sporedom.

Izredno lepo je uspela akademija, ki sta jo priredila FO in DK v Mostah. Pa tudi vse druge naše organizacije in društva so včerajšnji praznik dostojno proslavile.

Dopoldne ob enajstih je bila glavna prireditev v proslavo praznika v veliki dvorani hotela Uniona. Na sporedu so bile izredno dobro izbrane točke. Za uvod je zbor odpel Foersterjevo »Kraljica angelov«, nato je sledila »Izpoved ter dve deklamaciji (dijakinje), potem je zbor odpel Mavovo »Takrat, Marija«. Nadaljna točka je bil govor dr. Gogale, potem pa po vrsti še govorni zbor Pogačnikove »Davorije Marijinih mladcev«, dr. F. Kimovec, »Pozdravljenja, Kraljica!« ter J. Žabkar »Nova mladina brezmadežni Ženi« — zborna pesem s petjem in glasbo. Ob zaključku proslave, ki se je je udeležilo ljubljansko občinstvo v odličnem številu, je vsa dvorana še zapela himno »Povsod Boga«. Proslava v Unionu je uspela prav lepo in pokazala, da se naša mladina zvesto oklepa svoje velike vzornice in voditeljice življenjske poti.

Na proslavi smo opazili tudi številne odličnike, predstavnike in predstavnice našega javnega življenja.

Popoldne na pokopališču

Lepa je navada, da se ljudje ob godu svojih dragih rajnkih spominjajo tudi njih ter jih obiščejo na njihovih poslednjih domovih. Včeraj je bil Marijin praznik in god mnogih, ki zdaj počivajo na pokopališču pri Sv. Križu. Kljub mrzlemu vremenu so še pozno zvečer hiteli na pokopališče številni Ljubljančani. Lep je bil pogled na okrašene grobove, na katerih so gorele lučke in okrog katerih so stali svojci umrlih godovnic, zatopljeni v pobožno molitev. Človek se je moral začuditi, kako zelo je pri nas razširjeno ime Marija. Neverjetno mnogo grobov je bilo okrašenih in razsvetljenih.

Jutri bo blagoslovljena kostnica

Vabila k blagoslovitvi kostnice, ki bo to nedeljo ob 11.30 na pokopališču pri Sv. Križu v navzočnosti dostojanstvenikov iz Belgrada in Ljubljane, niso bila poslana raznim društvom, ker pač vsa Ljubljana in tudi bojevniki na deželi smatrajo za svojo dolžnost, da počaste svoje tovariše in sploh žrtve svetovne vojne vsaj z udeležbo pri tej slovesnosti. K blagoslovitvi se bodo torej zbrali rezervni in upokojeni častniki in bojevniki iz svetovne vojne, predvsem pa seveda starši, sorodniki in prijatelji pri Sv. Križu pokopanih vojakov. Brez dvoma se pa udeleže pietetne slovesnosti tudi vsa narodno obrambna, kulturna, telesno vzgojna, dobrodelna in humanitarna društva, zlasti pa tudi naši vrli gasilci in člani ter samarijani in samarijanke Rdečega križa, ki je premnogim žrtvam svetovne vojne olajševal zadnje ure. Kostnico bo blagoslovil prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman z asistenco, nato bo pa opravila molitve za duše pokojnih žrtev duhovščina vseh veroizpovedi tam pokopanih, torej pravoslavni svečenik, ljubljanski evangeljski župnik, zagrebški rabin in muslimanski imam. Svečanost prično fanfare in vojaška godba s koralom, nato pa bo govoril predsednik odbora, član mestnega sveta g. polkovnik Viktor Andrejka, nakar zapojo pevci Hubadove župe, za petjem bodo pa cerkvena opravila z govorom prevzvišenega knezoškofa dr. Rožmana, nato pa župan mesta Ljubljane g. dr. Juro Adlešič prevzame kostnico v varstvo mesta in prižge padlim borcem večno luč. Slovesnost bo zaključena s polaganjem vencev s kratkimi gesli, častno salvo, petjem in godbo, a naposled bo občinstvo počastilo žrtve in korakalo skozi kostnico. Opozarjamo organizacije, naj se udeleže pietetne svečanosti v uniformah in krojih, njih zastopniki naj pa pri polaganju vencev izreko samo kratka gesla, da se množice hitreje zvrste skozi grobnico pri mimohodu.

Nesreče in poškodbe

V ljubljansko bolnišnico so včeraj pripeljali spet nekaj novih ponesrečencev:

Posestnika Blažiča Ivana iz Tržišča; cirkularka mu je poškodovala levo roko;

zidarskega pomočnika Martina Peršiča iz Radovljice; na stavbi se je podrla streha ter padla na Peršiča, ki je dobil poškodbe na nosu in na glavi;

kuharskega vajenca pri »Figovcu« v Ljubljani Vladislava Maliča, ki je v kuhinji rezal meso, pa mu je spodletel nož ter si je prerezal kite na roki;

Nekaj podatkov z OUZD

V oktobru 1939 je imel OUZD zavarovanih povprečno 98.857 delavcev. V primerjavi z oktobrom 1938 je število zavarovancev nazadovalo za 3982 oseb. Ta konjunkturni padec zaposlenosti je prav posebno viden v sledečih industrijah: pri gradnjah nad zemljo (stavbarstvu) za 1281 delavcev, pri gozdno-žagarski industriji za 1261 delavcev, pri industriji kamenja in zemlje za 576 delavcev, pri industriji za predelavanje lesa za 403 delavce, pri industriji hrane in pijače za 395 delavcev itd. Pomembnejši konjunkturni napredek zaposlenosti pa sta izkazovali v tem mesecu le industriji: gradnje železnic, cest in vodnih zgradb za 1140 delavcev in javni promet za 524 delavcev.

V sezijskem pogledu je celokupno članstvo OUZD nazadovalo za 2830 oseb. Občuten sezijski padec zaposlenosti so izkazale sledeče industrije: industrija kamenja in zemlje 740 delavcev, gozdno-žagarska industrija 536 delavcev, gradnje nad zemljo 479 delavcev, gostilne, kavarne in krčme (tujski promet) 354 delavcev itd. Posebnega sezijskega napredka zaposlenosti ni v tem mesecu izkazala nobena industrija.

Proslava dvajsetletnice ustanovitve Slovenske univerze

Dvajsetletni jubilej ustanovitve slovenske univerze Kralja Aleksandra I. bo slovesno proslavljen. Priprave za slovesne proslave bosta skupno izvedla univerzitetna oblast in akademski akcijski odbor.

Spored slovesnosti, ki bodo ob tej priliki, je naslednji:

V soboto 16. decembra t. l. ob 20 bo v opernem gledališču **slavnostna predstava** Foersterjeve opere »Gorenjski slavček«, z otvoritvenim pozdravom predsednika akademskega akcijskega odbora in besedo intendanta, Akademika Otona Župančiča.

V nedeljo 17. t. m. ob 10 v zbornici na univerzi **slavnostna seja** univerzitetnega sveta.

Ob 11 pa bo v veliki unionski dvorani **slavnostno zborovanje s sledečim programom:**

1. Državna himna (akademski pevski zbor).
2. Uvodna beseda: predsednik akademskega akcijskega odbora cand. iur. L. Leskovar.
3. Pozdravni nagovori zastopnikov centralnih in pokrajinskih oblasti.
4. Borba Slovencev za univerzo; univ. prof. Akademik dr. J. Polec.
5. Ustanovitev slovenske univerze: predsednik dr. Anton Korošec.
6. Izročitev zahvalne spomenice predsedniku g. dr. Antonu Korošcu in prečitanje spomenice vsem za našo univerzo zaslužnim osebnostim.
7. Ob dvajseti obletnici: rektor univerze dr. M. Slavič.
8. Manifest profesorjev in slušateljev ob dvajsetletnici slov. univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani.
9. Hej Slovani!

Dvajsetletni jubilej slov. univerze naj vzbudi v nas ponos na krono slovenske narodne samobitnosti in kulturne polnosti.

Priporočilo Zbornice TOI vsem industrijcem, trgovcem in obrtnikom na področju dravske banovine.

V smislu sporazuma, doseženega na anketi predstavnikov delodajalskih in delojemalskih organizacij, ki je bila na poziv g. bana dravske banovine pri kr. banski upravi dne 5. decembra dopoldne o vprašanju prilagoditve delavskih in nameščenskih zaslužkov draginjskim razmeram, priporoča Zbornica za TOI v Ljubljani vsem svojim pripadnikom, da v okviru stvarnih možnosti in upoštevajoč produkcijske razmere v posameznih podjetjih, prilagodijo zaslužke svojih nameščencev in delavcev draginjskim razmeram, kolikor tega doslej še niso storili.

Angeli garjevih lic

Roman s slikami 41

Rocky je sedel na posteljo in ostro pogledal prijatelja:

»Govori!«

Jerry je vrgel glavo nazaj in spregovoril:

»Pred dobro uro sem od neznanega prijatelja dobil deset tisoč dolarjev za svoje vzgajališče. Rocky — meni tvojega denarja ni treba!«

Rocky se je še vedno delal nevednega:

»Jerry... ampak jaz vendar ne vem nič o tem...«

Duhovnik je zamahnil z roko:

»Dobro, dobro! Pred mano se ni treba ponarejati! Videl sem tvoje fante — nekoč so bili moji... — kako ga kronajo po barih, kako te slave kot junaka, kateremu ne policija, ne gangsterji ne morejo do živega.. Prav dobro vem, kako se vsa reč razvija. Zato sem ti prinesel denar nazaj.«

Duhovnik se je pripravil, da pojde.

Rocky je vstal in hotel nekaj reči. Bilo mu je hudo, da je Jerry naredil tako, kakor je naredil. Res, tisti neznani prijatelj je bil on, on je poslal duhovniku deset tisoč dolarjev od denarja, katerega mu je bil izročil Keefer. Storil je zato tako, da bi vsaj nekaj tistih tisočev šlo po pametni poti.

Toda Jerry denarja ni maral...

Hotel je pregovoriti ga, toda ravno tedaj je potrkalo na vrata. Preden je utegnil odgovoriti, je že stopila v sobo Laury. Bila je vsa srčna in nasmejana.

Rocky je pozabil na duhovnika in ji stopil naproti:

»Rocky, danes je za mene srečen dan!«

Dekle je pogledalo duhovnika, potem je dejalo, kakor v zadregi:

»Kako sem vesela, da se je srečno izteklo... Skrbelo me je za vas.«

Rocky ji je stisnil obe roki in dejal:

»Hvala, Laury. Srečen sem, ker mi to poveste...«

Duhovnik je zdaj stopil proti vratom:

»Zdi se mi, da nisem tu ravno potreben. Oprostita...«

Preden sta utegnila kaj reči, ga že ni bilo.«

Laury je bilo malo nerodno. Duhovnik je bil tako zlat človek, da ga ne bi bila rada spravila v slabo voljo. Hotela je stopiti za njim in ga potegniti nazaj v sobo, toda Rockyy ni pustil. Dejal ji je:

»Bolje je, da ne. Poznam ga...«

Dekle je hotelo nekaj spraševati, toda Rocky ji ni dal do besede. Vprašal jo je:

»Imate večerno obleko?«

Dekle je v zadregi zardelo:

»Imam... ampak staro... Saj veste...«

Rocky je zamahnil z roko:

»Prav reči! Danes morava slaviti! Vsi listi spet enkrat pišejo samo o meni...«

Laury je stekla v svoje stanovanje in se čez kratko vrnila v lepi, dolgi obleki, čez katero je imela kratek žametast površnik.

Tudi Rocky se je bil ta čas oblekel v temno in je bil kar slovesen.

Ko je dekle vse zardelo stopilo v sobo, se je Rocky malo vgriznil v ustnice, potem je stopil k njej ter jo brez besed prijel za obe roki.

Nekaj časa sta stala tako in se gledala v oči. Potem ji je dejal tiho:

»Laury, nerodno mi je... Pa saj ni treba, da bi prav dosti govoril. Glavno je, da se razumeva, kaj?«

Pri teh besedah jo je narahlo potegnil k sebi.

Dekle je pobesilo oči in se nasmehnilo. Potem je polglasno vprašala:

»Kaj... je... to... vprašanje za poroko?«

Rocky jo je potegnil čisto k sebi in jo naglo poljubil, rekoč:

»Če že ravno hočeš — lahko!«

Stopil je k Lauri in jo brez besed prijel za obe roki

Od tu in tam

Podpredsednik vlade dr. Maček je obiskal pred dnevi Sremsko Mitrovico in se tam srečal s časnikarji. Vprašali so ga, kako je z novimi političnimi zakoni, katere pripravlja vlada. Dr. Maček je izjavil v nevezanem razgovoru, da smatra za svojo glavno nalogo, da bodo ti novi zakoni čim bolj svobodoumni prav kakor tudi volilni zakon. Prav tako je dr. Maček dejal, da je prepričan, da je srbski narod politično toliko zrel, da bo pri prihodnjih volitvah izvolil iz svoje srede res prave svoje predstavnike. Glede datuma uveljavljenja novih političnih zakonov pa je rekel, da je njegova želja, da se vsi politični zakoni hitro izdelajo in tudi hitro uveljavijo.

Delo za prenos pristojnosti od osrednje vlade na bansko oblast banovine Hrvatske se bliža koncu. Predvčerajšnjim je bilo objavljenih več uredb o prenosu poslov iz področja prosvetnega, trgovinskega, kmetijskega ministrstva in iz poslov ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje in ministrstva za gozdove in rudnike. Po teh uredbah je dobil hrvatski ban pravice, kakor jih je določala uredba, s katero je bila 26. avgusta ustanovljena banovina Hrvatska. S tem v zvezi so čezdalje bolj pogosti glasovi srbskih politikov, ki pravijo, da je prišel sedaj čas, da se neodložljivo rešita še dve drugi vprašanji, namreč vprašanji slovenske in srbske avtonomije. V tem pogledu so si vsi Srbi edini, kakor so si edini v tem, da morajo tudi Slovenci dobiti svoje. Vsi zahtevajo, da se preureditev države izvede prej, preden bi se razpisale volitve v parlament po novem volilnem zakonu, s katerim se je vlada bavila na svoji zadnji seji in se bo z njim bavila še na prihodnjih sejah. Prav tako bo vlada obravnavala kmalu tudi ostale politične zakone, ki jih je predsednik vlade Cvetkovič ponovno napovedal.

List samostojne demokratske stranke »Nova riječ« se še vedno zavzema za razširitev sedanje vlade. List ne napoveduje naravnost, kdo naj bi nanovo v vlado vstopil, vendar se da iz pisanja razbrati, da so mišljeni pri tem srbski demokrati. »Nova riječ« se bavi namreč z izjavo demokratskega prvaka Milana Grola, ki je dejal, da je prva nujnost ta, da se Srbiji dajo enake upravne svoboščine, kakor jih je bila deležna Hrvatska. Šele potem naj bi se razpisale volitve. »Nova riječ« pravi, da so demokrati precej spremenili svoje stališče do sporazuma, ker so dejstvo obstoja banovine Hrvatske sprejeli kot dovršeno dejstvo in zahtevajo le, da se enaka ureditev raztegne na vso državo. Demokrati tako nočejo izrabljati v sedanjih težkih časih naših notranjih težav, da bi si nagrabili morebiti pri volitvah mandatov, ker bi to ne bilo v skladu z razmerami, ki vladajo okoli nas. Ti znaki naj bi bili napovedovalci možnosti, da bodo v vlado narodnega sporazuma kmalu stopili še nekateri opozicionalci.

Precej težko ribo so zasačili v občini Leskovac v Srbiji. Banska uprava je namreč odredila pregled dosedanjega poslovanja občinske uprave in ugotovila, da je bilo izvršenih ogromno število raznih nepravilnosti. Revizor banske uprave je sestavil kar 83 strani dolgo poročilo, v katerem našteva, da je bivši župan Babamilkič zagrešil 228 poneverb, bivši občinski tajnik samo tri manj, z enakim številom grehom pa se med njiju uvršča tudi bivši blagajnik. Šlo je seveda za denar, katerega so si imenovani prilaščali poglavitno pri trošarinah in pri plačevanju raznih računov. Imeli so navado, da so male račune radi zaokrožili navzgor in so tako občino oškodovali za več stotisoč din. To je bilo možno, ker je občina zelo bogata, saj je Leskovac središče srbske tekstilne industrije.

Omejitev evropske vojne je ugodno vplivala na naše gospodarstvo, ugotavlja poročilo Narodne banke. Večje spremembe so nastopile v našem uvozu, kjer so skoraj za polovico zmanjšale uvoz surovin in tekstilnih polfabrikatov. Pač pa se utegne naše gospodarstvo oslabiti, če bodo današnje razmere na svetovnih tržiščih trajale še naprej. Povečal se je tudi obtok denarja, kajti vlagatelji so tudi zadnje mesece precej naglo dvigali svoje vloge. Septembra je bilo dvignjenih za 714 milij. din vlog, medtem ko jih je bilo v lanskem septembru dvignjenih 1090 milij. din.

Med našo državo in Romunijo je bil ukinjen klirinški način plačevanja ter uvedeno plačevanje s svobodnimi devizami. Do tega sporazuma je prišlo na zahtevo Romunije, ki je vztrajala na svobodnem plačevanju. Poslej bo naša država nemoteno lahko kupovala bencin v Romuniji in ga bo plačevala ceneje, ker je bila cena po kliringu precej višja. Prav tako se bo naša država otresla romunskega monopola na petrolej pri nas in ga bo lahko kupovala tudi v Ameriki. Kupovala bo pač tam, kjer bodo cene ugodnejše. Obenem se je naša država s tem oprostila kliringa za svoje najvažnejše izvozne surovine, po katerih se danes najbolj povprašuje. To so baker, železne rude in kože, katere je Romunija pri nas kupovala po kliringu, pa jih bomo sedaj lahko za višje cene prodajali zapadnim državam.

Nenavadna smrt je doletela poročnika pogranične čete v Gostivarju, Vidoja Dediča. Jahajoč na konju je poročnik pregledal več obmejnih postojank, nato se pa proti mraku vračal domov. Jahal je ob strmem obrežju Štiroviške reke, ko se je konju nenadoma spotaknilo in je s svojim jahačem strmoglavil v reko. Poročnik si je nalomil hrbtenico in se pobil po vsem telesu na kamenju, katerega je rečna struga polna. Imel je vseeno toliko moči, da se je povzpel nazaj na sedlo in z veliko muko spravil konja iz vode. Ko je jahal proti domu, je čutil silne bolečine v hrbtu, toda prijahal je še do doma, oddal svojega konja, nato pa se zgrudil. Toliko časa je bil še pri zavesti, da je popisal svojo nesrečo, nato pa je v silnih mukah izdihnil.

Privilegirana družba za proizvajanje svile, ki je bila ustanovljena iz državnih tovarn svile v začetku septembra, je dobila novo vodstvo, kateremu predseduje dr. Milan Horvatski, pomočnik finančnega ministra. Vlada je vložila v novo podjetje poleg imetja prejšnjih tovarn še 15 milijonov din, po 5 milij. din pa so dale Hipotekarna banka, Poštna hranilnica in Priv. agrarna banka. Družba bo skušala dvigniti domačo proizvodnjo svilenih kokonov, katerih smo lani pridelali samo 160.000 kg. Da ne bi novo podjetje delalo konkurence zasebnim svilnim tovarnam, je bilo sklenjeno, da bo izdelovalo svilno blago zgolj za potrebe naše vojske.

Grozen zločin se je bil dogodil v vasi Pakline pri Travniku v Bosni. Bratje Jarčeviči so ujeli soseda Čevapa in ga s kamenjem toliko časa tolkli, da je izdihnil. Slednjič so ga vrgli še na ogenj, da se je svrl. Čevapova žena je zločin odkrila in prijavila orožnikom. Jarčeviči so zločin izvršili zgolj zaradi tega, ker je Čevap ujel njihove konje, ki so se pasli na njegovi njivi in zahteval od njih odškodnino.

Prehrana za Ljubljančane, kadar bo sila

Dosedanje delo in uspehi prehranjevalnega odbora

Ko je izšla uredba o rezervni prehrani prebivalstva, je mestna uprava pri novem zaščitnem uradu takoj ustanovila tudi prehranjevalni odsek z odborom, ki so v njem tudi zastopniki gospodarskih krogov, zlasti pa zastopniki naše trgovine z živili. Odboru predseduje veletrg., član. mest. sveta g. Bahovec, podpredsednik pa je ravnatelj Centralne vinarne, član mest. sveta g. Babnik. V odboru so nadalje gg. predsednik mest. finančnega odbora prof. Dermastia in člani mest. sveta Jenko, Kralj ter primarij dr. Meršol, kot poseben gospodarski strokovnjak na tem polju pa še ravnatelj Jovan. Kot izvršilni organi so odboru dodeljeni direktor mestnih uradov g. Jančigaj kot načelnik mestnega zaščitnega urada in mestni komisar g. Grasselli kot namestnik načelnika zaščitnega urada, nadalje mestni kmetijski referent g. inž. Levstik, načelnik fin. odd. komisar g. dr. Grošelj in referent za prehrano, mestni računski inspektor g. Počivavnik.

Odbor je predvsem ugotovil, da potrebuje Ljubljana za svojih 85.000 prebivalcev vsak mesec za prehrano 255 vagonov pšenice, 13 vagonov olja in masti, 13 vagonov sladkorja, 6 vagonov soli, 5 vagonov kavinih surovin in 46 vagonov fižola in ječmena. Te množine so izračunjene po zahtevah uredbe in so račun sestavili predstavniki živilske trgovine in industrije na posebno povabilo mestnega župana. Sladkor in sol bo mestna občina seveda morala kupiti pri monopolski upravi, druga živila pa iz proste roke, kolikor jih je mogoče sploh dobiti. Odbor nakupuje živila v okviru razpoložljivih denarnih sredstev s posredovanjem borznih senzalov in pri producentih.

Najtežje vprašanje pri nabavi rezervne prehrane je bilo pa seveda denar. Mestna občina je prosila Drž. hip. banko za posojilo 20 milij. din, vendar pa še ni rešitve, ker prošnjo proučuje oddelek za proučevanje kreditov v kmetijskem ministrstvu. In spet je mestni občini priskočila na pomoč Mestna hranilnica ljubljanska s posojilom 5 milij. din ter s tem omogočila, da je za Ljubljančane v najhujšem primeru pripravljene že precej hrane.

Po mlinih ob Kamniški bistrici je vskladiščenih 250.000 kg pšenice, v ljubljanskih skladiščih pa 520.000 kg pšenice. Vsa ta pšenica je že plačana in je veljala s tovornino, vrečami in prevozom ter vskladiščenjem 1,600.000 din. Še za 100.000 kg pšenice je pa nakup zaključen in jo dobimo v Ljubljano še ta mesec. Ostanek bo mestna občina nabavila postopoma.

Stroški za vso pšenico so preračunani na 7,650.000 din.

Kar zadeva sol, je že vseh 6 vagonov na razpolago v skladiščih monopolske uprave v tukajšnji tobačni tovarni. Kadar bo mestna občina to sol potrebovala, jo bo tudi prevzela in zanjo plačala 900.000 din.

Kar je pšenice in druge hrane že kupljene ali že v skladiščih, je za Ljubljano zelo potrebna, ker pomeni prav učinkovit regulator cen in najučinkovitejše orožje v boju proti draginji.

Kakor smo že poročali, je Kolinska tovarna pokazala pri nabavah rezervne hrane zares zgledno meščansko in socialno zavest. Zagotovila je 12.000 kg kavinih surogatov, ki so prehranjevalnemu odboru na razpolago po sedanji dnevni ceni. S to svojo uvidevnostjo je Kolinska tovarna ljubljanskim davkoplačevalcem prihranila takojšnje plačilo in stroške za vskladiščenje. Nadalje sta že kupljena in vskladiščena 2 vagona, t. j. 20.000 kilogramov ječmenove žitne kave za ceno 65.000 dinarjev. Ta kava je v skladiščih pražarne »Žika« in pražarne »Adrije«, tudi brez stroškov za vskladiščenje.

Pri Prvi hrvatski tvornici olja v Zagrebu je mestna občina z velikim moledovanjem kupila 15.000 kg olja in zanj že tudi plačala nad 175.000 dinarjev. Olje pride te dni v Ljubljano. Pripominjamo, da pri tej tvrdki ni mogoče dobiti nadaljnje potrebne količine olja niti s pismenimi niti z osebnimi intervencijami, češ da mora tvrdka najprej zadovoljiti svoje stalne odjemalce. Prehranjevalni odsek je povpraševal tudi pri drugih tvrdkah, a je povsod dobil isti odgovor. Tudi za mast je prehranjevalni odbor v enakih skrbeh, ker vse tvrdke pravijo, da nimajo blaga. — **Če ne bodo posredovale višje instance, je nabava rezervne hrane sploh iluzorna.**

Prehranjevalni odbor je povpraševal po sladkorju pri tovarnah v Belju in Petrovgradu in dobil odgovor, naj se obrne na Prodajno centralo za sladkor v Belgradu. Seveda je odbor to takoj storil in napravil tudi posebno vlogo na ministrstvo financ zaradi trošarine prostega skladišča, vendar še ni odgovora. Javnost moramo potolažiti, da je 15 vagonov sladkorja v kockah že zagotovljenih in ga gotovo tudi dobimo prej nego ga bomo potrebovali.

Težava je tudi s fižolom zaradi slabe letine. Čim dobi odbor ponudbe za fižol in tudi za ječmen, bo seveda takoj poskrbel za nakup.

Ker smo že pohvalili Kolinsko tovarno in pražarni »Žika« in »Adrija« za brezplačna skladišča, ne smemo pozabiti ge. Josipine Češnovar, ki je prav tako dala svoje lepo skladišče v Štepanji vasi brezplačno na razpolago za 10 vagonov pšenice.

Ivan Mrak: „Stari Rimljan"

Včeraj je bila repriza Mrakove meščanske tragedije v petih slikah, »Stari Rimljan«. Nocoj bo Mrakova igralska skupina nastopila z istim delom v Kamniku.

Mrakovo delo in uspehe ves čas odlikuje neomajna volja in nepopustljiva odločnost. Kljub začetnim neuspehom, ki jih je pri občinstvu doživel zaradi svojskega načina svojega ustvarjanja, izbiranja problemov in oblikovanja, ni odnehal, ampak je šel svojo pot naprej ter se dokončno uveljavil s svojima zadnjima deloma s »Čajkovskim« in z »Groharjem«. Njegova nova tragedija »Stari Rimljan«, pomeni prav gotovo tudi uspeh.

Marsikdo se je doslej že spotaknil ob Mrakovem slogu. Vse preveč preprost, da, celo naiven se zdi mnogim na nekih mestih. Stavki neizpiljeni, misli pogosto nekam neokretno, težko izražane. Kdor pozna pisatelja, se je skraja moral čuditi, dokler si ni prišel na jasno o motivih takšnega načina pisanja: Mraku se zdi edino iskreno in pošteno, če njegovi junaki govore prav tako po svoje, prav tako spontano, nepolepšano in »neintelektualizirano« kakor mišljujejo in govore v vsakdanjem življenju. To pojmovanje je vsekakor svojevrstno, gotovo pa ima tudi nekaj svojega prav.

»Stari Rimljani« je zgodba trdnega meščanskega doma, čigar glavar poskuša, trdno zasidran v izročilu in v nazorih, kakor jih je bil prejel od prednikov, obvarovati imenitnost in častito veljavnost poštene hiše. Sin, ki ga ima najrajši, pa se je bil izpridil, zastonj upa oče, da ga bo naravnal na pravo pot in da bo upravljanje izročil v roke, ki bodo tako kakor so njegove, znale skrbeti za red in za blagostanje. Tuj je do svojih drugih dveh sinov skoraj do kraja, trd in nespravljiv. Samega tare občutek neke krivde, bolj ko se nesreča spušča na dom, jasnejše in pogostejše se v njem oglaša vest. Pred nemirom ga ne more obvarovati niti njegova druga žena, s katero se razume dobro in ki ga ima resnično rada. Vedno razločnejše se kaže polom. Sin Rudi, si je bil izposodil pri povojnem verižniku Bešnarju toliko denarja, da je zapravil dom. Na dan, ko »Stari Rimljan« Rudiju preda, preide dom v tuje roke. Strt pod tem dejstvom, omahne »Stari Rimljan«.

Kakor je izjavil pred krstno predstavo svojega dela avtor sam, ima ta njegova meščanska tragedija za podlago zgodbo rodnega doma. Velik pogum do samega sebe in do javnosti je na ta način izpričal Mrak. Redko kdo si zlasti dandanašnji izbere za temo snov, ki je tako intimna in nemogim do podrobnosti znana.

»Starega Rimljana« je kakor vsa svoja dela doslej, režiral Ivan Mrak sam, ki je tudi igral naslovno vlogo. Njegova režija je spretna in je kljub igralskemu materialu — diletanti — ki ga je imel na razpolago, pokazala lepe rezultate. V vlogi »Starega Rimljana« je avtor še enkrat več dokazal, da je odličen igralec, ki se visoko dviguje nad svojo sicer, nadarjeno, pa še neizdelano igralsko okolico. Imenitna je zlasti njegova razločna, neverjetno kultivirana izgovorjava, ki, oprta na kolosalen organ, lahko služi za vzgled marsikakšnemu igralcu na velikem odru. Ostale vloge so bile zasedene po mlajših, idealnih in nadarjenih močeh prav uspešno.

»Stari Rimljan« je nov, lep uspeh Mrakovega ustvarjanja. Že na premieri v Delavski zbornici je bila dvorana polno zasedena — dokaz, da javnost avtorjevo delo zdaj že v polni meri upošteva — gotovo pa je, da bo Mrak dosegel dobre uspehe tudi z gostovanji.

Športne vesti

Gradjanski : Rapid 6:2 (3:0). Za včerajšnji nastop romunskega nogometnega prvaka je vladalo v Zagrebu precej veliko zanimanje. Na igrišče je prišlo preko 4000 gledalcev v veliki meri zato, da vidi spet nekdanje desno krilo Gradjanskega Šipoša, ki se je letos brez velikega slovesa poslovil od Zagreba. Prvo razočaranje občinstva pa je bilo to, da Šipoš ni nastopil. Drugo razočaranje pa je zagrebškemu občinstvu napravilo moštvo Rapida, ki je napravil po včerajšnji tekmi nad vse slab vtis. Igra Rapida, ki je letošnji jesenski romunski prvak, ni bila niti lepa niti koristna in ni z ničemer navdušila zagrebškega občinstva. — Gradjanski je sicer včeraj zmagal in to s precejšno diferenco. Zmagal je brez velikega truda, ker je imel proti sebi zelo slabega nasprotnika. Zagrebško občinstvo niti z igro svojega kluba ni bilo zadovoljno. Predvsem sta odpovedala Cimermančič in Pleše, ki absolutno ne spadata po sedanji formi v prvo moštvo. Ostali igralci v napadu pa so s prevelikim driblanjem zaustavljali igro in tudi nepotrebno kombinirali. Največja napaka pa je bila, da so slabo streljali. Zagrebško občinstvo s trahom pričakuje jutrišnje tekme Gradjanskega v Belgradu proti BSK-u. Če Gradjanski ne bo zaigral mnogo boljše kot je igral včeraj, potem se mu obeta za jutri velik poraz. To pa še zlasti zaradi tega, ker se je BSK za jutrišnjo tekmo temeljito pripravil in je svojim igralcem obljubil za primer zmage celo premijo po 600 din. Goli so pri včerajšnji tekmi padali takole: Wölfl v drugi minuti iz prostega udarca, isti igralec v 8. min. in končno še tik pred koncem prvega polčasa Pleše. V drugem polčasu je Antolkovič v 11. min. povišal na 4:0, v protinapadu je zmanjšal Romun Baratky na 4:1 in skoraj takoj nato na 4:2. Tik pred koncem je v 40. min. Wölfl povišal na 5:2, v 45. min. pa je Lešnik postavil končni rezultat 6:2.

Hrvatska športna sloga. Včeraj je bila v Zagrebu tudi skupščina Hrvatske športne sloge, ki je sprejela nekaj važnih sklepov. Na skupščini so bili predstavniki vseh športnih panog in predstavniki narodnih športnih zvez. Prvi predsednik hrvatske športne sloge je sedaj dr. Juraj Krnjević, ki je v svojem govoru ob izvolitvi poudaril, da mora v hrvaškem športu vladati isti duh in ista borbenost, katero je pokazal hrvaški narod v borbi v svojih najtežjih časih. Sprejetih je bilo več važnih predlogov, ki so bili prepuščeni v delo novemu upravnemu odboru. Važen je naslednji predlog: V pravila hrvaške športne sloge naj se vstavi, da HŠS nastopa pri športnih prireditvah in športnih manifestacijah pod hrvaško zastavo.

Izšla je druga številka lista »Mali gospodar«, ki ga je začelo izdajati Osrednje društvo rejcev malih živali v Ljubljani. Novemberska številka lista je propagandna in so jo prejeli rejci malih živali zastonj.

List je namenjen predvsem rejcem malih živali in vsem malim gospodarjem, ki imajo kos vrta, njivo ali sadovnjak; to je vsem, ki se poleg svoje obrti ali stanu ukvarjajo s tovrstno rejo ali kmetovanjem.

Vsebina lista je kaj pestra in zelo poučna za vse, ki imajo opravka z rejo malih živali in malo kmetijo. V uvodniku razpravlja dr. M. Dular, ravnatelj velesejma, o banovinski razstavi malih živali. Nadalje piše o razstavi inž. A. Greif. Za ustanovitev nabavne in prodajne zadruge se ogreva I. Gerdol in dokazuje gospodarske koristi rejcev, ki bi jih imeli od takšnih zadrug. Posavec navaja vsa dela, ki naj jih kokošjerejec opravlja pozimi. Srčnik I. priporoča za zimsko krmljenje domačih kuncev peso. V drgem članku piše isti pisec o menjavi dlake domačih kuncev v jeseni. Grabnar Drago opisuje, kako izdelamo praktične valilne skledice za golobe. Kmet. ref. G. Ambrož prikazuje sliko ovčjereje v Beli Krajini. Dr. J. Koren navaja v veterinarskem kotičku članek o tuberkulozi in spirihetozi pri kokoših. Kampuš R. prispeva zanimiv članek o angorski volni. Z. F. Š. pa poučuje rejce — ptičarje, kako lahko prezimijo na prostem papigice — skobčevke. D. Š. Žibert nam prikazuje najpogostejše bolezni prašičev in navaja, kako jih zatiramo in zdravimo.

Vsebinsko je list izmed mnogih podobnih listov vsekakor na višku, pa tudi opremljen je tako, da je vsakomur všeč. Urejuje ga šol. upr. Palj Leopold. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Gajeva ulica 9-I. Letna naročnina je za člane rejskih organizacij včlanjenih v »Osrednjem društvu« din 25, za nečlane 32 din. Pišite upravi, da vam pošlje izvod lista na ogled!

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C° največja	Temperatura v C° najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost 0—10	Veter (smer, jakost)	Padavine m/m	Padavine vrsta
Ljubljana	767·1	4·9	-3·8	90	mgl. 10	0	—	—
Maribor	765·1	5·4	-4·0	90	3	0	—	—
Zagreb	762·7	8·0	-2·0	90	4	0	—	—
Belgrad	760·7	4·0	3·0	90	10	W_2	7·0	dež
Sarajevo	762·3	4·0	0·0	90	10	NW_1	3·0	dež
Vis	762·4	7·0	4·0	80	10	NE_2	—	—
Split	757·8	10·0	7·0	80	10	NE_7	—	—
Kumbor	754·6	14·0	5·0	90	10	NNE_2	9·0	dež
Rab	763·4	8·0	4·0	90	0	ESE_2	—	—
Dubrovnik								

Vremenska napoved: Zjutraj megla, čez dan večinoma jasno, stanovitno in precej mrzlo vreme. Najnižja toplota zraka na letališču —6 C.

Koledar

Danes, sobota, 9. decembra: Peter.
Nedelja, 10. decembra: Loret M. B.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta.

Umetnostna razstava kluba »Lade« v Jakopičevem paviljonu z izbrano kolekcijo slik in kipov različnih umetnostnih struj, je odprta dnevno od 9—18. V mračnem času so razstavni prostori električno razsvetljeni, a ker so tudi stalno prijetno zakurjeni, nudi ogledovanje razstave v vsakem času obilo estetskega užitka. Razstavo »Lade«, ki je zbudila veliko zanimanje tudi v Zagrebu in Belgradu, mora videti vsakdo, kdor hoče biti informiran o današnjem stanju slovenske likovne umetnosti. Razstava se nepreklicno zapre 23 decembra ob 18.

Člani Združenja vojnih invalidov naj se udeležijo blagoslovitve nove vojaške grobnice na pokopališče pri Sv. Križu v Ljubljani, v nedeljo, 10. decembra ob pol 12. Vsak naj gotovo pride, ker moramo biti invalidi zastopani v častnem številu. Zbirališče ob 11 pred pokopališčem.

Rokodelski oder uprizori v nedeljo, 10. t. m. ob 8 zvečer v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ulica 12, novo igro z naslovom: »Sestra Anunciata«. Igra se odlikuje po bogati vsebini, pretresljivih zapletljajih in lepih prizorih. Vstopnice se dobijo v predprodaji v nedeljo od 10—12 in zvečer od 7 dalje v Rokodelskem domu.

Kamničani! Danes ob 20 gostuje v dvorani Narodne čitalnice Mrakovo gledališče iz Ljubljane. Gostje, ki že drugo sezono z velikim uspehom gostujejo po slovenskih odrih, bodo uprizorili Mrakovo meščansko tragedijo: »Stari Rimljan«. V tem delu, ki se godi tik po svetovni vojni v Ljubljani, nam avtor v petih razgibanih slikah prikazuje tragičen razpad ljubljanske meščanske rodbine. Režira avtor sam, ki nastopa obenem tudi v glavni vlogi.

Zorka Prelovca kot skladatelja nam bo pokazal koncert njegovih skladb, ki ga bo priredilo društvo Ljubljanski Zvon v petek, dne 15. t. m. v veliki Filharmonični dvorani. Prelovčeva dela za ženski, moški in mešani zbor je naštudiral Zvonov pevovodja g. Dore Matul, naslednik Zorka Prelovca, ki je nad 25 let deloval in močno povzdignil sloves Ljubljanskega Zvona. Na sporedu so tudi samospevi, ki jih bodo peli gdč. Draga Štajnarjeva, ter gg. Lupša in Tone Petrovčič. Na koncert opozarjamo. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Dekliški krožek Prosvetnega društva Trnovo ponovi na splošno željo občinstva po lepo uspeli premieri prof. J. Mlakarja »Povest o izgubljeni Marti«, in sicer v nedeljo, 10. dec. ob 20 v Prosvetnem domu. Vljudno vabimo!

Sestanek staršev državne poskusne ljudske šole za Bežigradom bo v ponedeljek 11. t. m. ob 8 zvečer v šol. telovadnici. Predavala bo ga. prof. Anica Černejeva »Oo pomenu čitanja in knjige za otrokov razvoj«. Vabimo vse starše, da se predavanja udeleže v čim večjem številu. Po predavanju bo imelo društvo »Šola in dom« letni občni zbor.

V. Vinska razstava in sejem v Ormožu bo v torek dne 19. decembra v dvorani Kletarske zadruge. Prijave vina za razstavo je poslati najkasneje do 11. decembra, pozneje prijavljena vina ne bodo mogla biti uvrščena v razstavni katalog. — Vzorce vina za razstavo pa je dostaviti najkasneje do ponedeljka dne 18. decembra opoldne in sicer od vsake prijavljene vrste po dve renski steklenici 0.7 litra. Kdor takih steklenic nima, jih dobi na posodo pri Kletarskem društvu.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

Sobota, 9. dec.: »Tri komedije«. Premiera. Premierski abonma.

Nedelja, 10. dec. ob 15: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene. — Ob 20: »Tri komedije«. Izven. Znižane cen.

Ponedeljek, 11. dec.: »Številka 72«. Red A.

Torek, 12. dec.: Zaprto.

Opera — Začetek ob 20:

Sobota, 9. dec.: »Sv. Anton, vseh zaljubljenih patron«. Izven. Znižane cene.

Nedelja, 10 decembra, ob 15: »Poljub«. Izven Znižane cene. — Ob 20: »Gorenjski slavček«. Izven. Znižane cen.

Ponedeljek, 11. dec.: Zaprto.

Torek, 12. dec.: »Sabska kraljica«. Red B. Gostuje Josip Gostič.

Jesenice

Shoda JRZ, ki je bil sklican za jutri v Krekovem domu, ne bo, ker je minister dr. Krek pri važnih državnih poslih zadržan v Belgradu. Kdaj bo shod, bo pravočasno sporočeno.

Izseljenska akademija

Družba sv. Rafaela vas vabi k izseljenski akademiji v proslavo izseljenskega tedna v nedeljo 10. decembra ob pol 11 dopoldne v frančiškanski dvorani pisanim sporedom. Govori tudi ban g. dr. M. Natlačen. Ob času, ko se ves svet vnema v ognju strasti in sovraštva, bo naša slovenska mladina na tej akademiji v pesem izlila vso svojo čisto ljubezen do tisočev in tisočev svojih bratov in sester, ki jih je življenje razkropilo po neizmernih svetovnih daljah. Izkažite priznanje tej vzorni mladini, njeni neomajni volji za slovensko stvar, odzovite se njenemu klicu in priditel Cene prostorom so od 2 do 10 dinarjev.

OREHOVA JEDRCA
sortiran cvetlični med in medico dobite **najceneje** v **MEDARNI**, Ljubljana, Židovska ulica 6

V Ameriki je nad pol milijona Fincev

Po tem, kar so dali Ameriki, že smejo pričakovati od nje vsaj nekaj več kot gole »simpatije«

Usodni dnevi, ki jih preživljajo zdaj Finci zaradi barbarskega napada boljševikov na njihovo zemljo, niso vzbudili samo pri večini evropskih narodov največjega ogorčenja, pač pa se nad tem nasiljem zgraža tudi vsa ameriška javnost in skuša zato pri svojih odločujočih činiteljih doseči na vsak način, da tudi Amerika pove že enkrat odločno besedo na naslov nasilne Moskve in v njeno obsodbo. Morda ameriška javnost dozdaj še ni imela pravega pojma o tem, česa so vsega zmožni evrazijski boljševiki in njihovi rdeči mogočniki iz Kremlja, po tem njihovem napadu na Finsko pa, kakor vse kaže, gledajo to stvar le v čedalje pravilnejši luči. Kljub temu, da Sovjetija za zdaj prav gotovo še ne ogroža Amerike, kajti ta je zanjo še daleč, je vendar ameriška javnost prepričana, da bo treba že zdaj kaj ukreniti in da ni dovolj s Finci samo »simpatizirati«. Fincev tuje simpatije ne bodo rešile, rešila bi jih pa dejanska pomoč. Tega bi se morali zavedati predvsem tisti, ki se radi ponašajo, da so zaščitniki malih narodov in prvoboritelji za njihove življenjske pravice. Ta beseda naj ne bi več pomenila le spekulacije velesil in njihovega barantanja v škodo tistih narodov, ki se z lastno močjo ne morejo upirati večjim. Mali narodi ne bi smeli biti več samo blago, kakor je vsako drugo na trgu... Zavedati se je treba, da so tudi mali narodi mnogo žrtvovali in dali tudi nešteto človeških življenj za velesile, da so mogle doseči svoje namen, ali pa so s svojimi rokami pripomogli vsaj k temu, da so veliki narodi mogli doseči svoje zaželjeno blagostanje. Koliko pridnih rok je na primer sodelovalo pri delu, da se je ameriškim Združenim državam odprlo toliko virov njihovega zaslužka in s tem torej tudi blagostanja. Koliko tujcev, ki so bili po veljki večini iz manjših držav, je prelivalo kri za Amerikance. Koliko jih je omahnilo po ameriških rudnikih in »jih več ne doseže naše oko«, kakor pravi pesnik Župančič.

Samo hvaležnost je premalo

Tudi Fincev, ki je njihova domovina danes v tolikšni nevarnosti, da jo pogoltne boljševiški medved, je mnogo raztresenih po vseh ameriških krajih, kamor so šli sicer s trebuhom za kruhom in so kruh tudi našli, a so s svojimi pridnimi rokami koristili mnogo tudi tujcu. Amerika jim je za to njihovo delo hvaležna, vsaj tista javnost, ki zna ceniti delo poštenih rok. Zato danes, ko njihova domovina gori, ta javnost sočustvuje z njimi, v večji meri pa jim ne more pomagati, ker je to odvisno od visoke politike... Na to politiko pa skuša vsaj vplivati. Posebno tisti evropski narodi, ki se čutijo prav tako ogrožene pred rdečo vojsko, kakor so se čutile baltiške države s Finsko vred, resnično žele danes bolj kot kdajkoli prej, da bi ta vpliv ameriške javnosti na »politične kroge« res tudi kaj zalegel.

Prvi Finci v Ameriki

Da se je ameriška javnost tako zelo zavzela za Finsko, je vzrok prav gotovo tudi v tem, da živi danes samo v Združenih ameriških državah nad pol milijona Fincev. Naseljevati so se začeli v Ameriko že za časa švedskega kralja Gustava Adolfa in se to preseljevanje ni končalo vse do predkratkim.

Prvi Finci so prišli v Novi svet leta 1627 v družbi švedskih pustolovcev ki so ustanovili Novo Švedsko v krajih kjer je danes ameriška državica Delaware.

Po 10 do 20 otrok

Veliki angleški kolonizator William Penn, ustanovitelj Pensylvanije, ki je prišel s temi finskimi izseljenci v stik, se ni mogel dovolj načuditi značajnosti in poštenosti teh priseljencev, posebno pozornost pa so pri njem vzbudili zato, ker so povečini imeli po deset do dvajset otrok.

V začetku 19. stoletja se je podalo pod vodstvom finskega duhovnika Uno Cygnaeusa več tisoč Fincev na Alasko, ki je bila tedaj še ruska. Tamo so se hitro privadili na krajevno podnebje in se v glavnem bavili z ribolovom, pri čemer so Rusom zaslužili lepe denarje. In zdaj jim Sovjeti to uslugo vračajo... Leta 1849. je prispela večja skupina Fincev tudi do bregov reke Sacramento v Kaliforniji. Zaradi svoje podjetnosti so kmalu prišli na najboljša mesta, kar je privabilo še druge njihove rojake, da so se začeli v vedno večjem številu tod naseljevati. Njihova bivališča so danes raztresena ob vsaj obali Tihega morja od San Diega do Seattlea. Med izseljenci iz Skandinavije, ki jih je pot zanesla v gozdnate pokrajine Minesote in Wisconsina, je bilo tudi nad 200.000 Fincev.

Kako si Amerikanci predstavljajo finske dežele

Toda medtem ko so se Švedi in Norvežani naselili le po najrodovitnejših krajih in tam, kjer je bilo podnebje še kolikor toliko ugodno, so se Finci nastanili v severni Minnesoti in Michiganu, v močvirnih in najrevnejših krajih, ki jih obdaja rdeče skalovje, kjer so danes najbogatejši železni rudniki na svetu. To je danes finska Amerika. Tu so na gosto posejane pristne finske vasi med brezovimi gozdovi. Finska podjetnost se je pokazala tudi v tem, da so danes na neštetih krajih izsušena prejšnja pusta močvirja, ki so jih finski izseljenci spremenili v rodovitno zemljo. To je pokrajina ob bregovih Gornjega jezera, ki je vsako pomlad pokrita z divjimi rožami, med katerim prevladujejo divje rdeče orhideje. Ljudje jih imenujejo »Venerine čveljčke«.

Natančno tako si vsa Amerika predstavlja tudi sliko daljne Finske, ki jo danes tare tako kruta usoda.

Oborožena sila republike Finske – Suomi

Finska žilavost in moderno orožje držita boljševike v šahu

Danes, ko grmijo na meji male Finske ruski topovi in njih letala mečejo bombe na finska mesta, obalo pa obstreljujejo boljševiške vojne ladje, se ves svet z začudenjem sprašuje, kako se more tako mala država upirati pred tako velesilo, kakor je Sovjetija. Saj ima Tasavalta Suomi komaj 4 milijone prebivalcev, dočim šteje boljševiška Rusija nad 182 milijnov ljudi!

Pripomniti je treba, da so Finci zelo žilav in kulturen narod. V obrambo svoje, ob razsulu carske Rusije dobljene samostojnosti, so takoj v začetku zastavili vso silo.

Skoraj vsa vojska je motorizirana

V mirnem času šteje finska vojska (ki je vsa obrambnega značaja) 30.000 mož. Vzdolž ruske meje pa budno pazi nad 1200 mož obmejne straže. Rezervistov ima nad 200.000. S tem je treba prišteti še 100.000 mož dobrovoljne domovinske brambe in skoraj isto število ženske vojske. V vojnem času more »republika tisočerih jezer« postaviti pod orožje okrog 500.000 vojakov. Oprema finske vojske je najmodernejša. Skoraj vsi oddelki so motorizirani. Težke topove, tanke in sploh težko orožje dobavlja finski vojski kraljevina Švedska. Domača industrija pa izdeluje vse lažje in srednje vrste orožje. Finci imajo tudi enotno vrsto orožja, ki so ga zelo uspešno uporabili proti rdeči armadi. Ob vsej ruski meji so zgradili Finci v obrambo svoje lepe domovine močne utrdbe, ki so podobne sloviti Maginotovi liniji v Franciji in se imenujejo po Mannerheimu, ki ima veliko zaslug za svobodo svojega naroda. Ko je izbruhnila, istočasno kakor v Rusiji, boljševiška revolucija tudi v Finski, jo je Mannerheim s pomočjo nemške vojske zatrl.

400 najmodernejših bojnih letal

Finsko vojaško letalstvo šteje okrog 400 najmodernejših letal. Finski letalci so zelo sposobni in drzni, saj so si upali celo nad Leningrad in Murmansk! Prav tako je na višku protiletalsko topništvo, ki je že do sedaj uničilo okrog 60 rdečih letal.

Čez Mannerheimovo utrdbeno črto bo boljševiška vojska (saj ima že sedaj ogromne izgube) težko prodrla. Edina možnost bi bila iz zraka ali pa z morske strani. Vendar imajo tudi na morju Finci boljši položaj, kakor Rusi. Obala je, (kakor naša!) že po naravi zelo težko zavzetna, je pa tudi odlično opremljena z dalekometnimi obalnimi topovi. Aalandski otoki, ki jih je okrog 300, pa onemogočajo ruski mornarici prosto gibanje po Baltiku. Finci imajo možnost z Aalandskimi otoki zapreti rdeče brodovje v Finski zaliv!

Tudi mornarica je odlična

Vse ladje so bile zgrajene po svetovni vojni. Sestavljena je iz sledečih enot: 3 oklopnice po 4000 ton; morejo polagati tudi mine in imajo cevi za izstreljevanje torpedov. Oborožene so z 130 milimeterskimi topovi in večjim številom protiletalkih topov. Brzina 26 milj na uro. Take ladje so najboljše za obrambo obale. 2 torpedna rušilca (1200 ton 36 milj na uro) in 3 torpedovke po 600 ton. Potem 8 podmornic, 21 minonoscev in dragerjev ter 3 motorne torpedovke. To so male motorne ladje z okrog 50 tonami, za izstreljevanje torpedov in so oborožene s protiletalskimi topovi. Te ladjice se morejo postaviti z brzino do 50 milj na uro! H finski mornarici moremo primerjati rusko baltsko brodovje. V Kronštatu so vsidrane sledeče ladje: 2 stari oklopnici neznanega tipa po 23.000 ton in še starejša šolska oklopnica »Aurora«; 7 križark tipa »Kirov«, ki so novejše. Križarko »Kirov«, ki je sila moderna (8600 ton, 37 milj na uro brzine) so Finci skoraj uničili, prav tako tudi 2 izmed 24 ruskih rušilcev. Podmornic imajo okrog 70, nekaj minonoscev in 60 motornih torpedovk. K tem ladjam je treba prišteti še okrog 6 starih oklopnic.

Kakor vidimo iz zgornjih številk, je ruska mornarica sicer res dosti močnejša, vendar je sestavljena iz starih počasnih ladij, dočim je finska mornarica najmodernejša in zelo hitra.

Vrhovni poveljnik vse finske oborožene sile je maršal Mannerheim, zelo sposoben in odločen mož.

Letalstvo vojskujočih se velesil

Odločilno ni samo število, pač pa tudi kakovost letal in sposobnost letalcev

Trije meseci so že potekli od tedaj, ko sta Velika Britanija in Francija začeli vojno z Nemčijo, vendar se na zahodnem bojišču še ni pokazala prava moč zračnih sil vojskujočih se treh držav. Razen nekaj ogledniških poletov na vse tri strani, moremo skoraj vedno reči: »Na zapadu nič novega« Toda kljub navidezni brezskrbnosti nobeden teh treh sovražnikov ne skriva strah, da se bodo nekega dne nad njegovim ozemljem pokazale stotine sovražnikovih letal, ki bodo sipala smrt. Koliko pa jih ima vsaka država? Kako so izdelana in kakšne so njihove sposobnosti?

... v številkah

Zelo težko je dobiti točne podatke o tem. Moremo pa trditi, da naslednji najbolj odgovarjajo obstoječemu stanju.

V letošnji spomladi je imela Nemčija 6000 bojnih letal, Anglija 500, Francija pa 2500. Do tu bodo podatki precej točni, naprej pa ne moremo omejiti le na kalkulacije. Prej pa nam je še potreben kratek pogled nazaj. Leta 1938. je bilo v Franciji določeno za vojno letalstvo 2 milijarde 500 milijonov frankov, k temu znesku pa so še pridali 1 milijardo 700 milijonov frankov izrednih kreditov, skupaj torej 4 milijarde 200 milijonov frankov. Nemška bilanca ni bila točno znana, govore pa o 18 milijardah. To je več kakor štirikrat toliko kot v Franciji!

Letalske industrije pa so zaposlile: v Franciji 45.000 delavcev po 40 ur tedenskega dela in 40 letal mesečno; Anglija 70.000 delavcev (48—52 ur tedensko, 130 letal mesečno); Nemčija pa 80.000 delavcev (52 do 60 ur tedensko, 180 letal mesečno).

Te številke odgovarjajo samo razmeram v mirnem času. V vojni, ki utegne trajati dolgo, delajo tovarne noč in dan in morejo uvažati letala tudi iz nevtralnih držav. Obenem more sovražnik tovarne tudi porušiti ali zavzeti, kar seveda vpliva na nadaljni razvoj letalstva.

Leta 1938. je imela Nemčija 2250 vojnih letal in 750 za rezervo. K temu je treba prišteti 5000 letal namenjenih za šolsko uporabo, vaje in transporte. Letalska industrija je zmogla takrat okrog 5000 letal na leto. Od oktobra 1938. je nemška letalska industrija napredovala in je samo do 28. marca 1939. leta izdala 3500 letal, od katerih je 2800 bombnikov in lovcev. Tako pridemo do številke 6000 vojaških letal v letošnji spomladi in 6000 pomožnih letal.

Pred začetkom današnje vojne je nemška industrija zaposlila 190.000 delavcev, ki so mesečno izdelali 600 strojev, ali pa 20 na dan. Zanimiva je pri tem izjava maršala Göringa, ki je po radiu rekel delavcem vojne industrije v Berlinu, da bo Nemčija izdelala vsako leto več letal.

Toda tudi Francija in Velika Britanija sta začeli po septemberskih dogodkih s polno paro graditi nova letala. Domača letalska industrija je začela delati noč in dan, in da bi dohiteli nemško sosedo, sta zaveznici naročili 1700 najmodernejših letal v Ameriki. Slednja so že vsa izročena zavezniški vojski.

Po izjavi bivšega francoskega letalskega ministra senatorja Laurent Eynaca je imela Francija aprila meseca t. l. 2500 vojnih letal, Anglija pa 5000. Te podatke je dal bivši letalski minister na konferenci diplomatične mednarodne Akademije v Parizu. Obenem pa je izjavil, da moreta Anglija in Francija skupaj producirati 900 letal mesečno.

Po teh podatkih so imele vse tri vojskujoče se velesile letos spomladi 13.500 letal. Če pa prištejemo še tista letala, ki so bila zgrajena spomladi, si moremo predstavljati na nebu nad zahodnim bojiščem najmanj 16.000 bojnih letal nemškega, angleškega in francoskega izvora.

Vendar pa ni vsa moč zračne sile v številu letal. Velike važnosti je kakovost in oblika letal, prav tako tudi sposobnost letalcev. Kakovostno so se do sedaj dosti bolj izkazala zavezniška letala.

Radio

Program Radio Ljubljana

Sobota, 9 decembra: 7 Jutranji pozdrav, 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Plošča za ploščo se v venček poveže, radio vam z dobro voljo postreže — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Plošča za ploščo se v venček poveže radio vam z dobro voljo postreže — Poročila — 17 Otroška ura: a) Racko in Lija (dr. B. Magajna) 16. branje b) Kramljanje (gdč. M. Komanova) — 17.50 Pregled sporeda — 18 Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Ob 20 letnici Aleksandrove univerze (dr. M. Slavič, rektor) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura — 19.40 Objave — 20 O zunanji politiki (g. urednik dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 »Dolga je rajža — čez ulico...« Pisan večer. Besedilo Jožek in Ježek. Izvajajo člani Radijske igr. družine. — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec tedna igra Radijski orkester.

Nedelja, 10. dec.: 8 Jutranja pozdrav — 8.05 Instr. dueti: Klavir in harmonij — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Cl. Debussy: Nokturni, simf. suita (plošče) — 9.45 Verski govor (dr. C. Potočnik) — 10 Prenos cerkvene glasbe iz stolnice — 11.15 Plošče — 11.30 Prenos s pokopališča pri Sv. Križu (blagoslov kostnice za padle vojake) — 12 Tamburine in mandoline (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Nedeljski koncert Radij. orkestra — 17 Veselo popoldne za lovske družbe: Dovtipi, prizori, pesmi in glasba. (Sodelujejo Sv. Banovec, Stanko Avgust, Rad. orkester in člani radij. igral. družine) — 19 Napovedi, poročila — 19.10 Nac. ura: Predavanje inspekcije drž. obrambe — 19.40 Objave — 20 Po domače (plošče) — 20.30 Verdijev večer. Sodelujejo: Sonja Ivančič, Ado Darian in Radij. orkester. Dirigent D. M. Šijanec — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Beethoven: Kreutzerjeva sonata v A-duru, op. 47 (plošče).

Ponedeljek, 11. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Zakaj veseli bi ne peli (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 12 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Zdravstve mladostne dobe: Zdravo spolno življenje (dr. A. Brecelj) — 18.20 Messager: Dva goloba, suita (plošče) — 18.40 Blaž Potočnik (ob 140 letnici rojstva, msgr. Vilk. Steska) — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura: Zveza Slovenije z morjem (V. Pirnat, Ljublj.) — 19.40 Objave — 19.50 Več manire - brez zamere (Fr. Govekar) — 20 Mojstri harmonike (plošče) — 20.30 Koncert Radij. orkestra. Solist prof. Č. Seidlhauer (violoncelo), dirig. D. M. Šijanec — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Citraški dueti (V. Skok in A. Kosi).

Torek, 12. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Šolska ura: Smuk čez grič. Smučarsko kramljanje (J. Sicherl) — 12 Po daljnjih deželah (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Veseli zvoki. Poje dekliški zbor »Vigred«, igra Radij. orkester, dirig. D. M. Šijanec — 18.40 Čudežnost stvarstva (Fr. Terseglav) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Življenje v starih kolonijah na Balkanu (Bgd) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Iz starih operet (plošče) — 20.30 Scribe: Kozarec vode, komedija (Člani Narod. gledališča v Ljubljani) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V oddih (Radij. orkester).

Drugi programi

Sobota, 9. dec.: Belgrad: 20 Narod. koncert, 20.30 Mozartov večer — *Zagreb:* 20 Opera — *Bratislava:* 19.30 Slovaške narodne, 20.20 Pisan večer — *Sofija:* 20 Violina, 20.30 Vok. koncert — *Beromünster:* 20.30 Domač večer — *Budimpešta:* 20 Igra, 23 Cig. koncert in zbor — *Trst - Milan:* 17.10 Kvartet, 21 Opera »Fabiano« — *Rim-Bari:* 21 Simf. koncert — *Florenca:* 20.30 Opereta — *London:* 19.30 Kabaret — *Oslo:* 19.35 Komorni koncert — *Reykjavik:* 20.40 Variete, 22.30 Kvartet — *Sottens:* 21.40 Zbor.

A. G. Barrili 31

DVE BEATRICI

»Pojdite, vam pravim, pojdite,« je ponovila Beatrice, »ali pa skočim sedaj skozi okno!«

Stekla je k oknu in ga odprla. Don Juan se je prestrašil; uvidel je, da jo more pomiriti le, če odide, zato je zbežal iz markizinega stanovanja.

Ko je prišel na konec hodnika, je naletel na dva človeka, ki sta se ob luninem svitu sprehajala pod stebrišči. Takoj ju je spoznal in se ju hotel izogniti. Onadva pa sta ga zadržala.

»Kam bežite, kakor da bi imeli dvajset let, predragi don Juan?« mu je zaklical avilski škof.

Talavera se je hotel šaliti, a markiz ni bil prav nič razpoložen za šalo.

»Pustite me,« je dejal. »Na zrak moram, sicer se zadušim.«

»Kaj se je zgodilo? je vprašal don Francisco. »Ali ste govorili z mojo sestro?«

»Da, govoril sem.«

»Brez dvoma ste markizi prepovedali brigati se še nadalje za onega italijanskega pustolovca.«

»Ničesar nisem opravil,« je besno odgovoril starec.

»Kako? je vzkliknil don Francisco. »Tudi vam se upira? Gotovo je začarana; saj sem to trdil že prej.

»Začarana ali ne,« je dejal don Juan, »ničesar mi ni obljubila. Priznati moram, da ima prav, v vsem in povsod; ukloniti se moram in molčati. Le smejte se! Vaša sestra je vedela mnogo tudi o vas. Povedala mi je o neki zgodbici iz Cordove.«

»Izmišljotine! Obrekovanja!« je vzkliknil Bovadilla.

»Prav takšna mogoče, kot ste jih pripovedovali vi!« ga je zavrnil markiz. »A čemu toliko besedičenja. Raje bi se znašel v najhujšem boju in v največji smrtni nevarnosti, kot pa, da bi še enkrat moged doživeti to, kar sem pravkar prestal v markizinem stanovanju.«

XV. poglavje.

Don Cristoval je bil zelo potrt, ko je odšel od kraljice, ki mu ni mogla dati nobenega pravega upanja za bodočnost. Naslednjega dne pa ga je čakala še hujša preizkušnja. Hotel je iti k markizi de Moya, da bi, kakor že večkrat, našel pri njej tolažbo; a povedali so mu, da je s kraljičinim dovoljenjem odšla na svoja posestva. Tudi kraljica je še isti večer odpotovala iz Seville; odšla je za soprogom na bojišče pred Granado.

Don Cristoval bi prav za prav moral slediti vladarjema, ker ga do tedaj še nihče ni odslovil. A bil je popolnoma strt. Iz markizinega odhoda, ki je bil bolj podoben begu, je sklepal, da zanj ni nobenega upanja, ker ni imel nikogar več, ki bi se zavzemal zanj.

Tudi Quintanilla in Santangel sta bila potrta. Pred odhodom je Quintanilla povabil Cristovalove prijatelje, da se posvetujejo, kaj bi bilo treba ukreniti.

Med temi sta bila Medina Celi in Medina Sidonia, oba zelo bogata plemiča. Na dvoru ju niso smatrali za navadna podanika, ampak kot majhna kralja. Pripeljala sta vladarjem veliko število vojščakov in ladij.

Prijatelji so jima predlagali, naj podpreta Kolumba in mu dasta to, kar sta mu odrekla kralj in kraljica. Čeprav sta oba zelo cenila Kolumba in sta iskreno obžalovala njegov neuspeh, si tega vendarle nista upala storiti. Bala sta se, da bi zaradi tega prišla v nemilost na dvoru.

Vojvoda Medina Celi pa se je ponudil, da bo pri vladarjih posredoval za don Cristovala.

A kaj bi mogel doseči vojvoda na dvoru, ko toliko drugih ni moglo doseči ničesar. Ali bi don Cristoval ne ravnal neplemenito, če bi se obrnil na koga drugega, ker markiza, kljub vsemu trudu ni dosegla zaželjenega uspeha? Ali ni njen beg pomenil, da je izgubila vsako upanje? Če je ona pogumno prenašala trpljenje, ki si ga je nakopala s svojo dobroto, ali naj on ravna drugače? Kam je markiza izginila? Že takoj v začetku se mu je zdelo, da ni odšla na svoja posestva, kakor so mu povedali na dvorcu. Prav kmalu je izvedel resnico. Njena zvesta služabnica je prišla k njemu in mu rekla:

»Don Cristoval, molite za mojo ubogo gospodarico. Zelo nesrečna je in vam ne more pomagati. Sumničili so jo in žalili, ker je spoznala, da vam ne more pomagati, je zapustila dvor in se umaknila v samostan cistercijank. Ne bo se več vrnila razen na izrecno povelje vladarjev; a najbrže je nihče ne bo poklical, ker je izjavila, da noče služiti na dvoru, kjer njena beseda nič ne velja.«

Don Cristovala je ta novica silno presenetila.

»Kaj pa njen soprog?« je vprašal.

»Gospod markiz se je uklonil volji svoje soproge. Zaupno vam povem, da se je moralo zgoditi nekaj zelo resnega med njim in markizo.«

»Zaradi mene, kaj ne?« je dejal don Cristoval.

Starka je sklonila glavo in molčala.

»Videli boste mojo zaščitnico,« je nadaljeval. »Povejte ji, da ste me videli žalostnega, zelo žalostnega, a bolj zaradi nje, kot pa zaradi mojega lastnega poraza. Povejte ji tudi, da odhajam, a ne za dvorom. Tudi meni že presedajo laži in spletke. Nekoč se bova zopet videla, tu na zemlji ali pa mogoče šele onstran groba. Takrat jim bom pokazal vso svojo hvaležnost.«

»Kam boste šli, don Cristoval?«

»Tudi v samostan, kakor ona. Prav v tem hipu sem se odločil. Šel bom v rabidski samostan po svojega Diega.«

»In potem?«

»Potem pojdem v Cordovo po malega Ferdinanda. Iz Cordove pojdem v Aragono in čez Pireneje v Francijo. Ali bo francoski kralj sprejel moje predloge? Njegovo pismo mi daje mnogo upanja. Če pa tudi tam ne bom uspel, odidem v Anglijo, kjer je bil moj brat zelo ljubeznivo sprejet. Sedaj veste vse, Mercedes. Sporočite to vaši gospodarici.«

»Naj vas čuva Vsemogočni,« je dejala starka. »Mojo ubogo gospodarico bo vaša odločitev hudo zadela.«

Don Cristoval je storil tako, kakor je povedal markizini služabnici. Odšel je v Palos, kamor je pred nekaj leti prišel ves raztrgan in odkoder je odšel v Cordovo, poln upov, ki so se sedaj razblinili. Zopet se je vračal tja; ni bil več bos in raztrgan, a njegovo srce je bilo strto.

Španska vojska je medtem oblegala Granado. Nekega dne je na bojišče prispel sel in prosil, da bi ga odvedli pred kraljico. Izpraševali so ga, odkod prihaja in čemu je prišel. Povedal jim je, da prihaja iz Palosa in da prinaša kraljici Izabeli pismo, katerega pa ji mora osebno izročiti.

Kraljica je izvedela o njegovem prihodu in je ukazala, naj ga privedejo k njej. Sel je takoj prišel in ji molče izročil pismo.

Pisal ji je don Juan de Marcena, opat rabidskega samostana. Sporočal ji je, da se je Kolumb zatekel k njemu in da namerava zapustiti Španijo. Ko je slišal vso njegovo zgodbo, ni vedel, kako bi ga tolažil. Poklical je nekatere svoje prijatelje, med njimi fizika Garcia Fernandeza in Alfonza Pinzona, znamenitega mornarja in ladijskega kapitana. Ti izkušeni mornarji in učeni kozmografi niso mogli razumeti, kako so učenjaki v Salamanci mogli tako strogo obsoditi Kolumbove predloge. Čudili so se, zakaj niso bili poklicani izkušeni mornarji, zvezdoslovci in kozmografi v Salamanco, namesto teologov, ki v teh stvareh ne morejo biti merodajni. Izjavili so tudi, da so Kolumbovi načrti izvedljivi in da je uspeh zagotovljen. Nato je pristavil: »Pomislite, Veličanstvo, kakšna škoda bo za našo kraljevino, ako Kolumb odide drugam; saj je za uresničitev njegovih načrtov treba tako malo: tri ladje in sto pogumnih mornarjev, katere bi tu ne bilo težko najti. Borite se zoper Mavre, da iztrgate krščansko zemljo poganom; a tam onstran oceana so tudi dežele, ki jih je treba pridobiti za Kristusa.«

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: inž. Jože Sodja. — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo.
»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6.